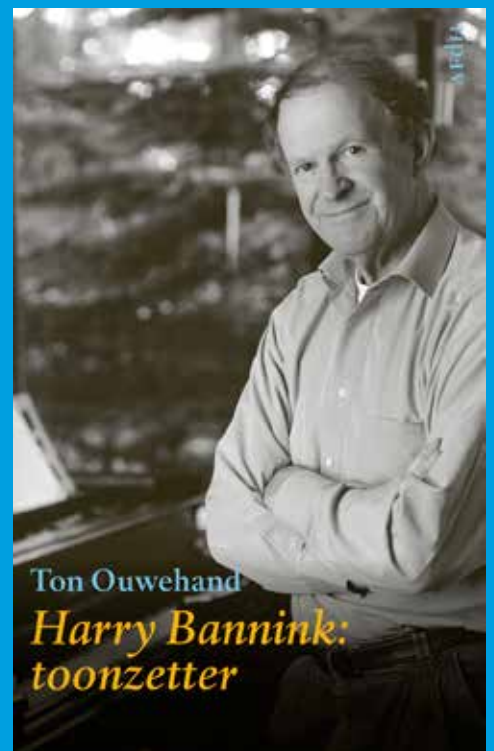
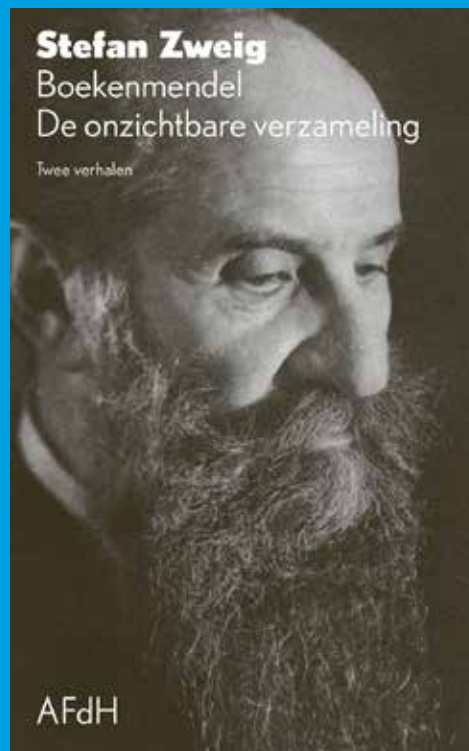

VOORJAARSAANBIEDING

2017

Nieuw
Recent verschenen
Bibliofiel
Afgeprijsd maar onvolprezen

AFdH UITGEVERS

AFdH Uitgevers Paul Abels en Martien Frijns (foto Bas Uterwijk)

In 2006 richtten Paul Abels en Martien Frijns met hulp van Bert de Haan Stichting AFdH Uitgevers op om de zeer korte verhalen van A.L. Snijders uit te kunnen geven. Ons fonds bestaat inmiddels uit 106 titels, waaronder tien van de hand van A.L. Snijders.

In deze prospectus presenteren wij met trots enkele nieuwe titels (pagina's 6-10), een flink aantal recentelijk verschenen publicaties (p. 12-38), enkele bibliofiele werken (p. 44-62) en ook een flink aantal oudere publicaties die we stevig in prijs

verlaagd hebben (pagina's 68-118). U kunt de boeken rechtstreeks bestellen, bij voorkeur via **info@afdh.nl** of telefonisch via **053-4362134** of **0314-356196**.

U kunt overigens ook abonnee worden van AFdH Uitgevers. Wij beschouwen dat als een cultuurdaad. In dat geval betaalt u jaarlijks €75. Daarvoor krijgt u drie boeken thuisgestuurd én het jaarlijkse bibliofiele nieuwjaarsgeschenk, speciaal voor onze abonnees.

Zie <http://www.afdh.nl/abonnee.aspx>

INHOUD

Nieuw

Arjan Peters *Het goede wil niet winnen. Over sport en tv in de zomer* **6** **Stefan Zweig** *Boekenmendel & De onzichtbare verzameling* **8** **Ton Ouwehand** *Harry Bannink: toonzetter* **10**

Recent verschenen

Ton Ouwehand *Niemand zo aardig als hij. Harry Bannink en Enschede* **12** **Jente Posthuma & Bas Uterwijk** *Probeer een beetje goed over me te denken* **14** **Martien Frijns e.v.a.** *Het Deelerwoud. Wild en bijster land* **18** **Ton Verstegen** *Rogge en wilde rijst. Van Voederheil naar Fox River en terug (1850-2016)* **22** **A.L. Snijders** *Grasses and Trees. Snijders' zkv's vertaald door Lydia Davis* **26**
Lammert Voos *Abdou en de anderen. Ooggetuigenverslag van een ex-vluchtelingenwerker* **30**
Marco Krijnsen *Jatti. Moord in het Paradiso van het Oosten* **34** **Carel Helder** *CV. Verhalen, gedichten, reportages* **38**

Bibliofiel

Gerrit Krol *345. Drie histories* **44** **Jan Glas e.v.a.** *Sieben Nedersaksisch* **48** **Joost Conijn** *Josovov* **52**
Kurt Löb *Een plaatsvervangster* **56** **Paul Abels** *Coltrane's stilte* **58** **Diederiekje Bok e.v.a.** *Rinus* **62**

Afgeprijsd maar onvolprezen

Paul Abels e.v.a. *Motorrraria* **68** **Herman Pieter de Boer en Betty van Garrel** *Zalig zijn de schelen* **74** **A.L. Snijders & Erik Harteveld** *Koude Oorlog aan de IJssel. Roman in brieven* **78**
Willem Brakman *Voltreffer. Essays* **82** **Anneke Brassinga** *Steikzwulle Sweipels* **84** **Henk Romijn Meijer** *A Love Supreme. Jazzstukken van Henk Romijn Meijer* **88** **KHOP** *Fifty Easy Pieces* **92** **Erik Nieuwenhuis** *Woordsoep. Vrolijk dwalen in de Dikke Van Dale* **96** **Siebe Rossel** *Tribal Treasures in Dutch Private Collections* **100** **Rietje van Vliet** *Elie Luzac (1721-1796). Bookseller of the Enlightenment* **104**
Eva Gerlach, Sasja Janssen en Bianca Siermans *Alledaagse ergernissen* **108** **Ernst Meister** *Alle schepen kenteren. Gedichten* **110** **Eva Gerlach e.a.** *Tijd is niks. Plaats bestaat. Gedichten* **112**
Paul Abels e.v.a. *Kleintje Boek & Wereld* **114** **Peter Sonderen, Joop Hoogeveen en Marlies van Hak** *The Non Urban Garden. Tuinen van de 21e eeuw* **116** **Toon Ottink e.v.a.** *Mendelssohn's Matthäus (met cd)* **118**

Fondslijst **122**

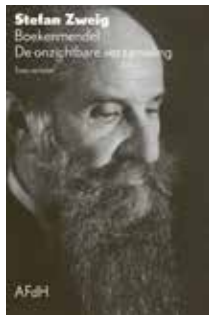
BOEKEN BIJ AFdH

Nieuw

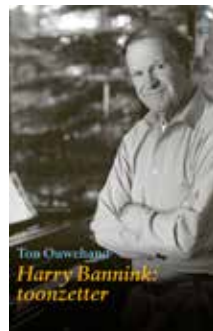
[p. 6]

[p. 8]

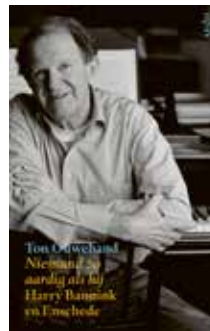

[p. 10]

Recent verschenen

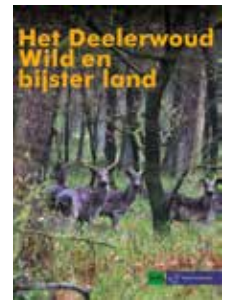
[p. 12]

[p. 14]

[p. 18]

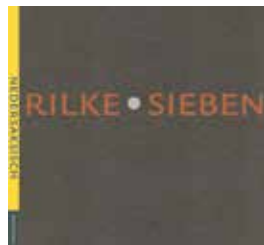
[p. 22]

Bibliofiel

[p. 44]

[p. 48]

[p. 52]

[p. 56]

[p. 58]

[p. 62]

[p. 92]

[p. 96]

[p. 100]

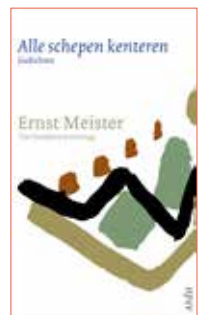
[p. 104]

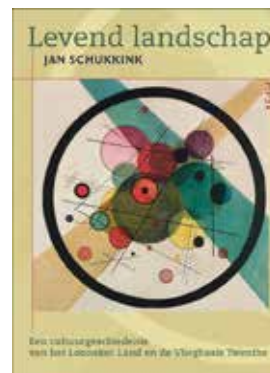
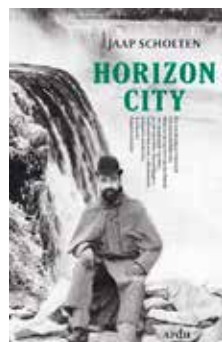
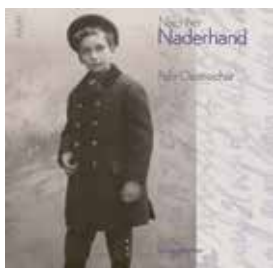
[p. 108]

[p. 110]

[p. 112]

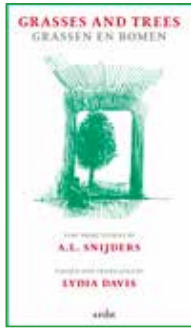

BOEKEN BIJ AfdH

[p. 26]

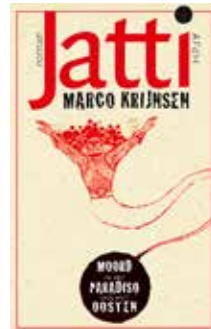
[p. 30]

[p. 34]

[p. 38]

Afgeprijsd maar onvolprezen

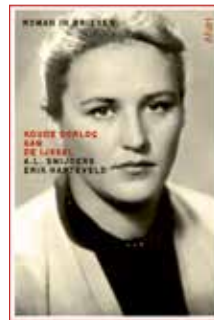
[p. 68]

[p. 74]

[p. 78]

[p. 82]

[p. 84]

[p. 88]

[p. 114]

[p. 116]

[p. 118]

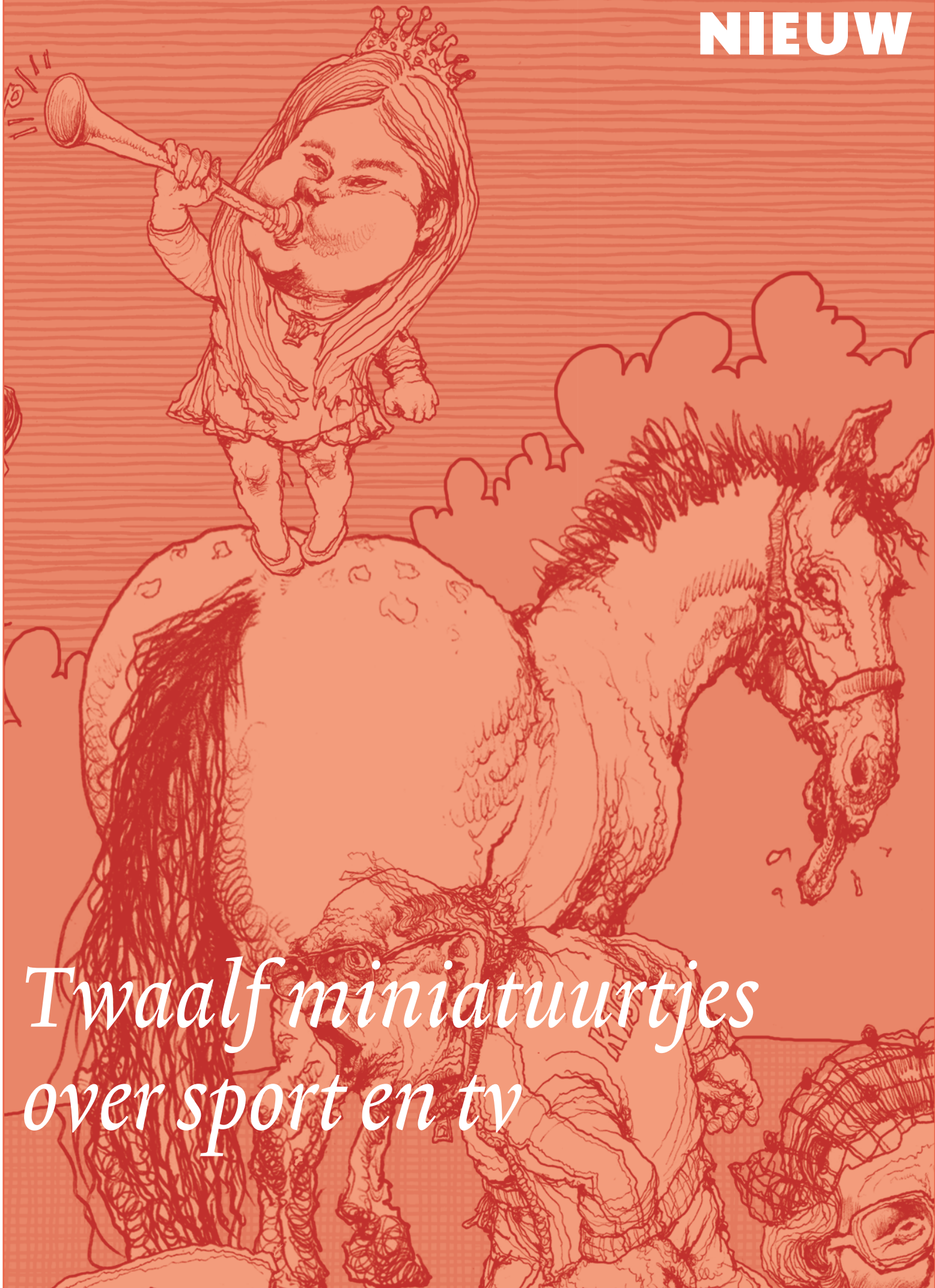

Niet vermeld in deze prospectus, wel op www.afdh.nl

NIEUW

*Twaalf miniatuuertjes
over sport en tv*

laat hij het vertrouwde terrein, en schrijft dan bijvoorbeeld over sport of televisie. In *Het goede wil niet winnen* zijn twaalf van zulke miniatuurtjes opgenomen. Zijn ont-hulling in de zomer van 2016 dat voetbal-trainer Simon Kistemaker lang geleden zijn voetbalcarrière in de kiem heeft gesmoord, riep veel meelevende reacties op. Behalve over de Tour de France, MAX Geheugentrainer, zesduizend sier-kussentjes en de Olympische Spelen handelt dit bibliofiele kleine boek ook over Multatuli, Carlos Drummond de Andrade en P.C. Hooft. Want zonder literatuur gaat het bij Peters niet.

Een publicatie voor de echte liefhebber: ge-signeerd door de auteur en door illustrator Paul van der Steen, in een beperkte oplage van niet meer dan 300 exemplaren. Tijdig intekenen via info@afdh.nl is verstandig.

Sinds een kwart eeuw is Arjan Peters (1963) bekend van zijn stukken in *de Volkskrant*. Hij schrijft boekrecensies, columns, inter-views en necrologieën. Maar af en toe ver-

9 789072 603593

Verschijnt mei 2017

32 pagina's • geïllustreerd in kleur
cahiersteek • ISBN 9789072603593

prijs € 19,50

In mei 2015 overleed Kurt Löb (illustrator, typograaf en schrijver). Twee verhalen van Stefan Zweig vond hij heel bijzonder, namelijk 'Boekenmendel' en 'De onzichtbare verzameling'.

In 'Boekenmendel' ontmoeten we de Oekraïense Jood Jacob Mendel, een antiquaar die illegaal in Wenen verblijft en daar de negatieve, zeer herkenbare gevolgen van ondervindt.

In 'De onzichtbare verzameling' verkoopt de echtgenote van een blinde verzamelaar zijn kostbare grafiekcollectie tegen dump-prijzen en wordt er niet rijker maar juist armer van. Een verhaal over de gevolgen van de geldcrisis in Duitsland en Oostenrijk na de Eerste Wereldoorlog.

De twee verhalen verschijnen in één band, in een vertaling van Ton Naaijken.

Het boek bevat een selectie opnamen, gemaakt door de Joodse fotografe Maria Austria (1915-1975). De omslagfoto van het boek is ook van de hand van Maria Austria.

AFdH-uitgever Martien Frijns bereidt een boek voor over haar werk op basis van de collectie foto's in het Maria Austria Instituut. Het zal verschijnen rond het voorjaar van 2018.

9 789072 603630

Verschijnt mei/juni 2017

96 pagina's • geïllustreerd • gebonden

ISBN 9789072603630

prijs ca. € 25

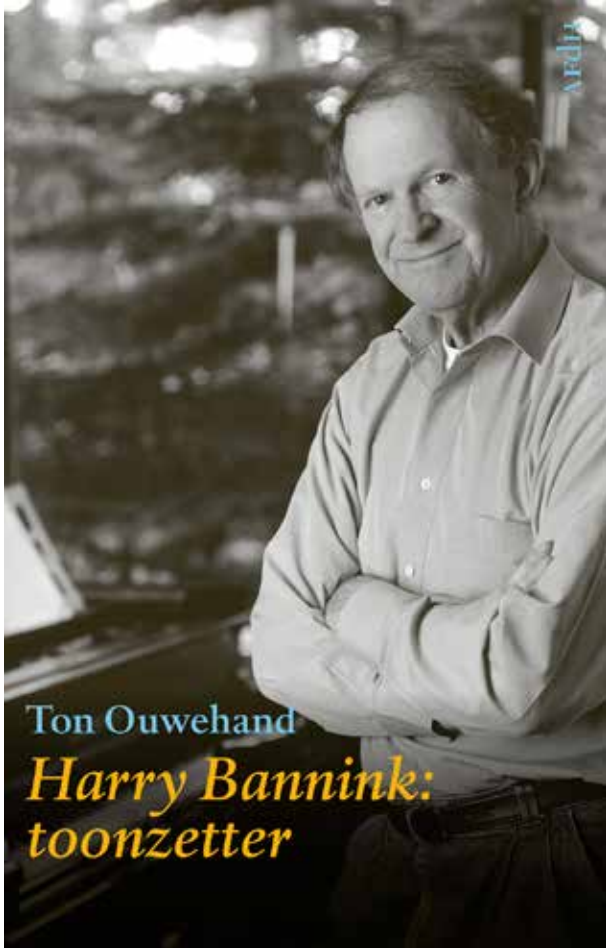

NIEUW

*Twee onbekende verhalen
van Stefan Zweig*

NIEUW

*Nieuw licht op
een geniale
liedjescomponist*

Harry Bannink (1929-1999) is de man die de muziek bij duizenden liedjes van grootheden als Annie M.G. Schmidt, Michel van der Plas, Eli Asser en Willem Wilmink componeerde. Misschien is hij

wel het bekendste geworden met de liedjes uit de televisieserie *Ja Zuster Nee Zuster*. Die muziek behoort tot de canon van de Nederlandse kleinkunst. Iedereen kent ‘Mijn Opa’, ‘De twips’ en ‘In een rijtuigie’.

Kunstredacteur en muzikant Ton Ouwehand is een groot liefhebber van het werk van Harry Bannink. Zijn boek *Harry Bannink: toonzetter* verschijnt in september 2017.

In zijn boek richt Ton Ouwehand de blik op de landelijke betekenis van Bannink. Hij speurt naar de zichtbare en onzichtbare tekenen van diens nalatenschap en ondervraagt kenners en liefhebbers van Banninks werk zoals Aart Staartjes, Henny Vrienten, Joost Prinsen, Loes Luca, Joop van den Ende, Ivo de Wijs, Flip van Duijn (de zoon van Annie M.G. Schmidt) en vele, vele anderen.

In januari 2017 verscheen deel I *Niemand zo aardig als hij*. Zie p. 12 van deze prospectus.

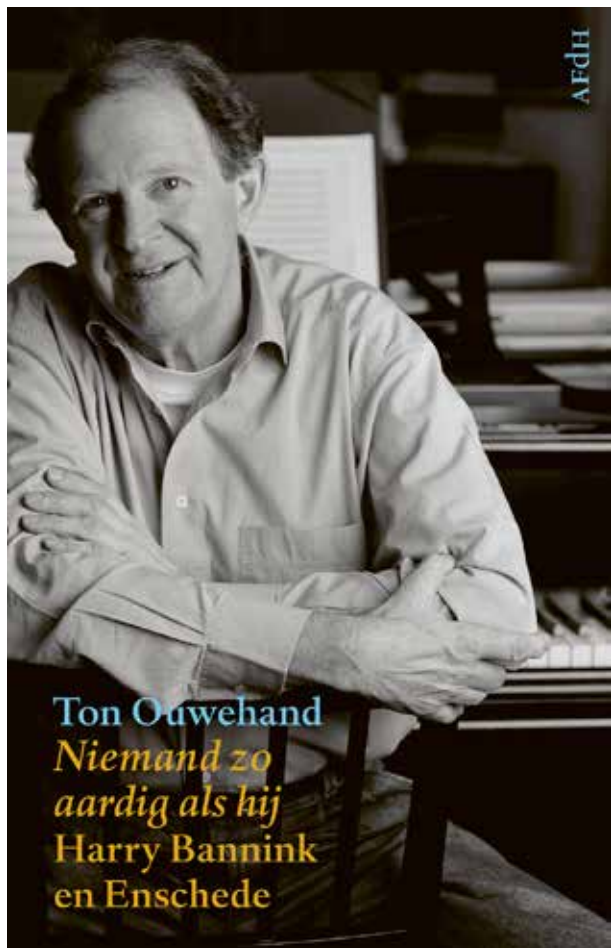

Verschijnt september 2017

ca. 256 pagina's • rijk geïllustreerd, 32 pagina's in kleur
 luxe paperback • ISBN 9789072603562

prijs ca. € 24,50

Harry Bannink Niemand zo aardig als hij – Over Harry Bannink in Enschede

In dit boek, *Niemand zo aardig als hij – deel 1*, verkent Ton Ouwehand de bronnen van zijn eigen fascinatie voor het werk van Bannink. Hij zoekt naar de muzikale sporen die de componist in Enschede en Twente heeft achtergelaten. Een rode draad in dit eerste deel is het verhaal over het geworstel met de Harry Banninkstraat in Enschede. Op speel-

se wijze komt de persoonlijke strijd van de auteur voor een échte, representatieve Harry Banninkstraat in beeld. Tal van muzikanten en kleinkunstenaars uit stad en omlanden passeren de revue.

Het tweede deel van Ouwehands Banninkboek zal verschijnen in september 2017. Daarin richt de auteur zijn blik op de landelijke betekenis van Bannink. Hij speurt naar de zichtbare en onzichtbare tekenen van diens nalatenschap en ondervraagt kenners en liefhebbers van Banninks werk zoals Aart Staartjes, Henny Vrienten, Joost Prinsen, Loes Luca, Joop van den Ende, Ivo de Wijs, Flip van Duijn (de zoon van Annie M.G. Schmidt) en vele anderen.

Wat een lief boek!

Carla Lipp (danseres, actrice, zangeres)

Ik heb het met plezier gelezen, ik ben erg benieuwd naar deel 2.

Ivo de Wijs (tekstschrijver)

Ik heb erg genoten van 'Niemand zo aardig als hij'.

Herman Finkers (cabaretier)

9 789072 603913

2017

96 pagina's • rijk geïllustreerd
luxe paperback • ISBN 9789072603913

prijs € 15

*Pleidooi voor een van
Enschedees grote helden:
Harry Bannink*

RECENT VERSCHENEN

‘Het is een meer dan prachtig boekje. Heel intiem, heel direct, heel teer, heel broos en toch heel sterk.’

[Nelleke Noordervliet]

Jente Posthuma **Probeer een beetje goed over me te denken** Bas Uterwijk – fotografie

Jente Posthuma en Bas Uterwijk maakten dit kleine boek. Bas vertelde over de zelfgekozen dood van zijn vader en fotografeerde, Jente schreef op wat hij zei. ‘Probeer een beetje goed over me te denken’: dat was de laatste zin in de afscheidsbrief van Bas’

vader. De samenwerking tussen schrijver en fotograaf leverde een indrukwekkende herinnering op.

Probeer een beetje goed over me te denken is het vierde deeltje van de 250+reeks van AfdH Uitgevers. De 250+reeks van AfdH Uitgevers: kleine boekjes met korte verhalen, fraai geïllustreerd en met heel veel aandacht vormgegeven. De 250-reeks is een podium voor erkend en nog niet erkend taal- en beeldtalent.

Jente Posthuma (1974) publiceerde verhalen in *De Revisor*, *Das Magazin*, *Hollands Maandblad* en *De Gids*. In 2012 won ze de A.L. Snijdersprijs voor het beste zeer korte verhaal. Haar debuutroman *Mensen zonder uitstraling* verscheen in 2016.

Bas Uterwijk (1968) was special make-up effects artist, modelmaker, 3D-animator en artdirector van videogames. Sinds 2008 is hij reportage- en documentair fotograaf.

9 789072 603531

64 pagina's • rijk geïllustreerd in kleur
 luxe paperback • ISBN 9789072603531
 prijs € 12

Eerder verschenen in de 250-reeks

CITAAT UIT HET BOEK

Dat ik besta heb ik aan Jeroen Krabbé te danken. Hij zat bij mijn moeder op de Rietveld Academie en nam haar mee naar een feestje. Daar ontmoette ze Henk, mijn vader. Ze waren op slag verliefd.

Ik zei altijd Henk, nooit papa. Hij kwam uit een arbeidersgezin. Zijn broers waren lasser en vrachtwagenchauffeur. Vroeger praatte hij plat Amsterdams. Toen hij besloot om naar de toneelschool te gaan, leerde hij zichzelf Algemeen Beschaafd

Nederlands. Hij sprak tegen het bekakte aan.

Als acteur kon hij goed stemmen en karakters doen, maar zodra hij Amsterdams moest praten raakte er iets geblokkeerd in zijn hoofd. Dat lukte gewoon niet meer. Hij speelde in films en dramaseries en stond veel op het toneel. Toen ik klein was kende ik hem vooral als de deftige stem van Flip de Sprinkhaan in *Maja de Bij* en als gans Maarten in *Nils Holgersson*.

Wat een zuivere tekst. Wat een veelzeggende soberheid. Ieder woord staat teer op zijn plaats. Alles heeft het ritme van bezonken gedachten over verdriet.

Thomas Verbogt (auteur)

Het boekje maakt de belofte waar. Niet alleen is het mooi vervaardigd, ook is de combinatie beeld en tekst nog sterker geworden dan bij de vorige titels. De afwisseling zorgt voor verschillende perspectieven die elkaar goed aanvullen. Knap dus.

Dirk Vis (redacteur van De Gids)

RECENT VERSCHENEN

*Wandelen in het woud,
bespiegeld over goed
natuurbeheer*

Martien Frijns, Machiel Bosch e.v.a. **Het Deelerwoud**

Wild en bijster land

In *Het Deelerwoud – Wild en bijster land* verkennen zeven mannen het Deelerwoud, dat midden op de Veluwe ligt. Natuurmonumenten verwierf het gebied in 1967 na een zeer succesvolle landelijke actie – een van de eerste grote publieksacties voor natuurbehoud in Nederland. Het Deelerwoud is een bijzonder gebied. Sinds 2001 worden hier de dam- en edelherten niet meer afgeschoten. Ruim tien jaar later

geldt voor de wilde zwijnen hetzelfde. Inmiddels is het afschotbeleid veranderd.

In dit prachtig geïllustreerde en leerzame boek wandelt de lezer mee met natuurbeheerder Machiel Bosch, filosoof Clemens Driessen en schrijver en natuurliefhebber Martien Frijns. Wat zien we, waarover horen we, waarover wordt er gedacht? De wandeltochten door het Deelerwoud roepen vragen op over onder andere 100%-wildgarantie, geluidshinder, lerend beheren, fauna versus flora, de Amsterdamse Waterleidingduinen, de Oostvaardersplassen, charismatische relaties in de natuur, safari-joggen, de Hooglander en het Heck-rund, de raaf en de uil, *rewilding* en natuur in de oksels van de snelwegen. Maar ondertussen leert de lezer ook zeker twaalf soorten poep kennen.

Planken Wambuis en Het Deelerwoud zijn ook verkrijgbaar in een schuifdoos. De oplage hiervan is beperkt. Wie de schuifdoos met beide delen wil bestellen, stuurt een mailbericht naar info@afdh.nl.

9 789072 603548

320 pagina's • rijk geïllustreerd, volledig in kleur
 luxe paperback • ISBN 9789072603548

prijs € 29,50

prijs schuifdoos met beide boeken € 55

CITAAT UIT HET BOEK

Deze zondagmiddag zien we veel dam- en edelherten. We zien geen reeën maar wel enkele wilde zwijnen op een grasveldje, verscholen achter de bomen in een bosje. Het is een broodmagere moeder met haar jongen. Vanzelfsprekend ontbreken de immense Hooglanders niet.

Na afloop is de vriend stomverbaasd dat we amper mens, volop natuur en nog veel meer wilde dieren hebben gezien. Was hetgeen wij zagen het resultaat van de stoere keuze die Natuurmonumenten vijftien jaar geleden maakte: geen wilde dieren meer afschieten? Of is het niet meer dan een tijdelijke oprisping? De druk om het jachtgeweer opnieuw uit het foudraal te halen, neemt toe, en de discussies hierover worden

zowel binnen als buiten Natuurmonumenten regelmatig gevoerd.

Waar hebben we het eigenlijk over? Op ruim honderdvijftig meter onder het Deelerwoud liepen 1,5 miljoen geleden zuidelijke mammoeten, bosolifanten, makaken, tapirs, herten, mastodonten en hyena's rond. Recenter – ruim 3000 jaar geleden – liepen er al damherten in de Lage Landen rond. Tegenwoordig is de kans heel groot dat wij dam- en edelherten tijdens een wandeling in het Deelerwoud tegenkomen. Welke wilde dieren kunnen we over tien, honderd of driehonderd jaar in het Deelerwoud aantreffen? Wat zijn de ontwikkelingen? Hoe ziet het woud van de toekomst eruit?

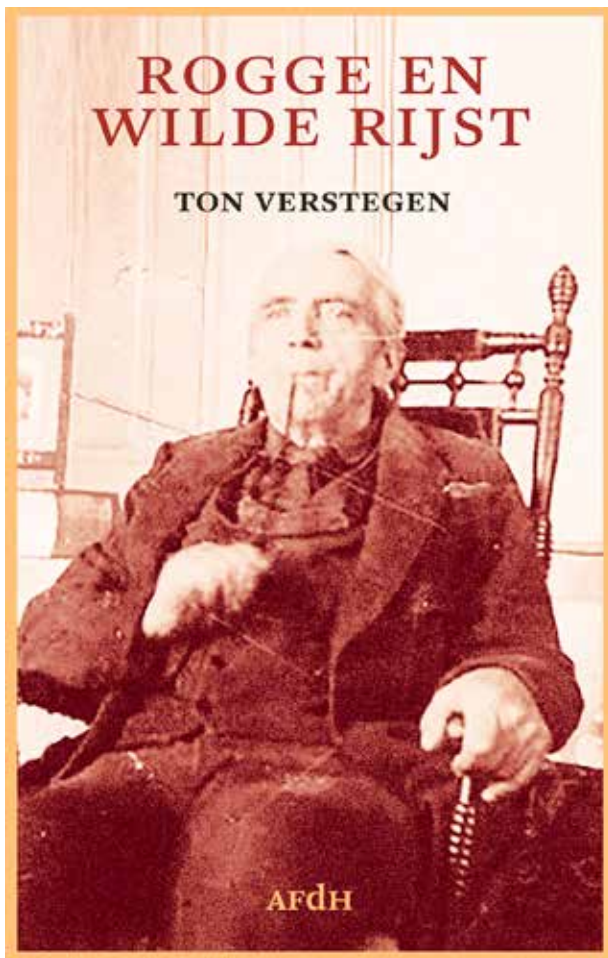

RECENT VERSCHENEN

*Brabantse boeren en
Amerikaanse indianen
op zoek naar geluk en
welvaart*

Ton Verstegen Rogge en wilde rijst

Van Voederheil naar Fox River en terug (1850-2016)

Waar komen we vandaan, waar gaan we naar toe, wat bepaalt wie we worden? Een prachtgegeven voor een historisch non-fictieboek. Ton Verstegen (1944), oud-journalist bij *De Groene Amsterdammer*, schreef daarover *Rogge en wilde rijst*. Hij stamt uit een Brabantse boerenfamilie met een klein

gemengd bedrijf. Verstegen ontdekte dat een deel van zijn voorouders rond 1850 emigreerde naar Amerika. Hij dook de archieven in, vond een schat aan briefmateriaal en reisde af naar Wisconsin USA. De Brabantse gelukzoekers bleken te wonen in het gebied van de Menominee-indianen, 'het Volk van de Wilde Rijst'.

Rogge en wilde rijst is een verrassend dubbelportret. Het eerste deel vertelt het pioniersverhaal van de landverhuizers onder de bezielende leiding van Theodorus J. van den Broek, priester en avonturier. Op basis van meeslepende 19e-eeuwse ooggetuigenverslagen en eigen waarnemingen schetst de auteur hoe het de geëmigreerde Brabanders en de Menominee vergaan is in anderhalve eeuw. Daarbij komen thema's aan de orde als grondbezit, duurzaamheid, autonomie, vooruitgang en emancipatie. Daarover schrijft Verstegen met grote deskundigheid. Hij is journalist en opgeleid aan de Landbouwniversiteit Wageningen. In het tweede deel van zijn boek keert de auteur terug naar het Brabantse boerenbedrijf, het land van zijn jeugd, en naar zijn studietijd.

9 789072 603524

272 pagina's • rijk geïllustreerd
 luxe paperback • ISBN 9789072603524
 prijs € 24,50

Ton Verstegen (1944) studeerde agrarische sociologie aan de Landbouwhogeschool Wageningen. Bij ArtEZ Academie van Bouwkunst te Arnhem gaf hij leiding aan de ontwerpateliers over raakvlakken tussen architectuur, landschap en landbouw. Hij publiceerde over ruimtelijke ordening, stedenbouw en (landschaps)architectuur, onder meer voor het Nederlands Architectuur Instituut. Verstegen was redacteur van het *Jaarboek Architectuur in Nederland* en schrijft incidenteel voor het tijdschrift *de Architect* en de architectuursite *Archined*.

Foto Jeroen Bosch

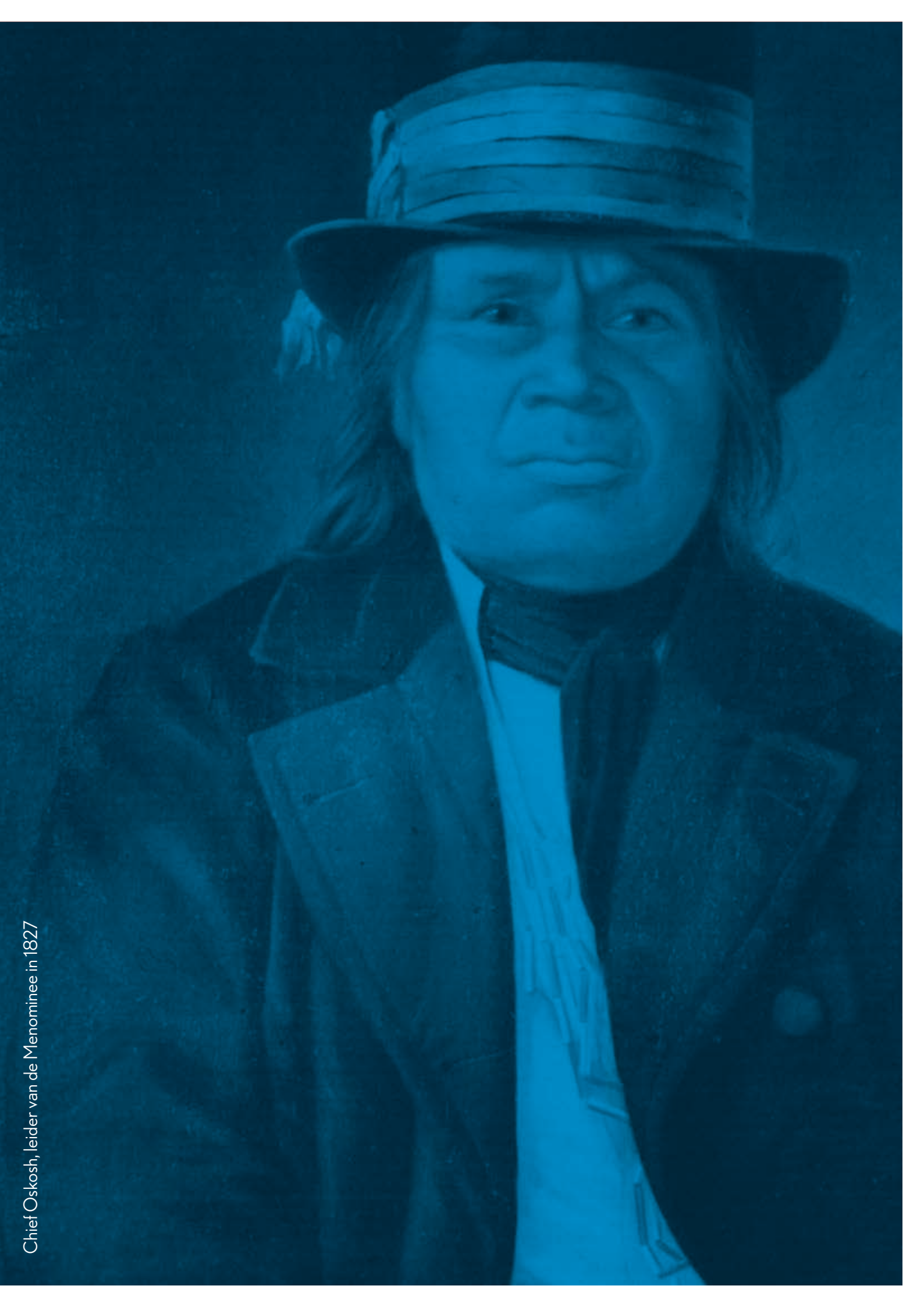
CITAAT UIT HET BOEK

Mijn vader is gestorven in 1988. Maar niet lang geleden verscheen hij op een ochtend in mijn halfslaap. Ik zie hem staan in de deuropening vanuit het halfdonker van mijn slaapkamer. Uitdagend kijkt hij me aan. Het is onmiskenbaar mijn vader, maar wat ziet hij er vreemd uit. Hij heeft een witte pet op en een pofbroek aan boven geruite kousen en vuilwitte schoenen. Deze man is op weg naar de golfcourt. Mijn vader. Een eenvoudige boer uit Oost-Brabant die ik alleen ken in zijn

manchesterbroek of zondagse pak. ‘Nou, komt er nog wat van,’ lijkt hij te zeggen. ‘Wat lig je daar nog?’ Zijn blik is samenzweerderig. Mijn vader mag er raar hebben uitgezien maar misschien had ik wel zo’n vader gewild. Een man van de wereld in plaats van een boertje dat zijn pet afnam voor de pastoor. Ik had in mijn halfslaap van mijn vaders boerenpet een witte golfpet gemaakt, en een golfstick van de zicht waarmee hij de rogge maaide.

Chief Oskosh, leider van de Menominee in 1827

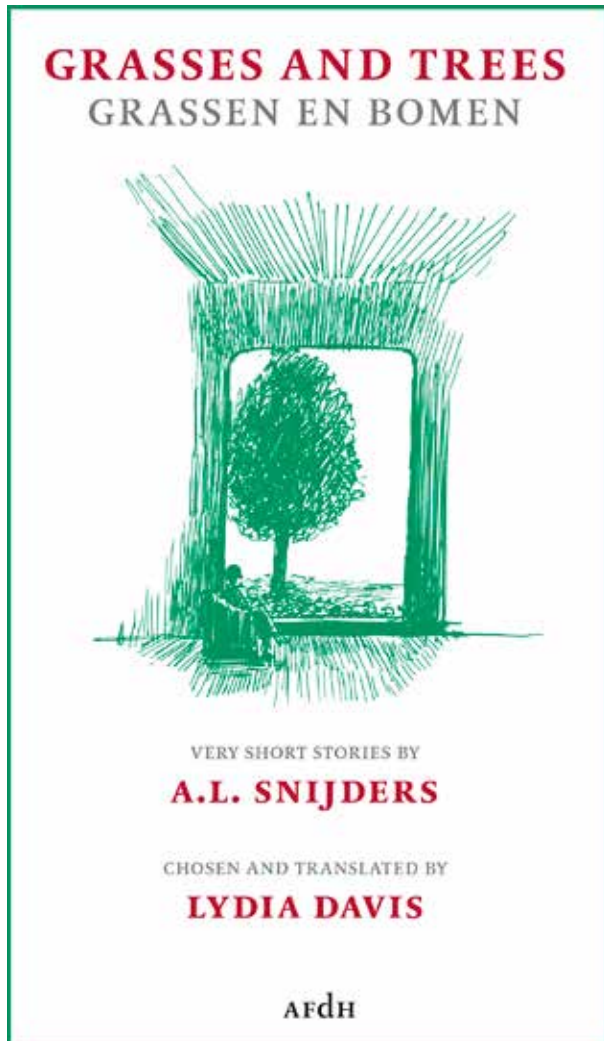

RECENT VERSCHENEN

*72 zkv's van A.L. Snijders,
verrassend vertaald
door Lydia Davis*

A.L. Snijders **Grasses and Trees – Grassen en bomen**

In het Engels vertaald door Lydia Davis

For many years, no one knew the Dutch writer A.L. Snijders (b. 1937). But in 2001 he started writing zkv's, very short stories. He sent them to his children and some friends, not thinking about publication. Now, fifteen years later, we have about 2,500 zkv's ('zeer korte verhalen'), collected in ten books.

Some of them were translated into German and published (by Reclam Verlag) but English translations were not

available. Until—in 2011—the American writer Lydia Davis read some of his stories. Davis, winner of the Man Booker International Prize, is noted for literary works of extreme brevity and is also a short story writer and translator from French and other languages. Lydia Davis decided to translate some of Snijders' stories:

I liked the concrete narration and the short sentences, the freshness of each piece, the good humor and the references to Dutch culture and history. I especially liked Snijders' wit, thoughtfulness and often surprising conclusions.

Grasses and Trees brings us 72 very short autobiographical fables about the magical unmagical world of A.L. Snijders, a very Dutch world, imbued with humor and filled with animals, ordinary and extraordinary people, old houses, the city of Amsterdam and the countryside.

Readers of English can now enjoy Snijders' distinct style and his artful blend of observation and imagination. It is to Lydia Davis' credit that with her Snijders translations, people outside the Lowlands can begin to know this lovable grouch and the nation of lovable grouches of which and for which he writes.

Lydia Davis (1947) is the author of one novel and seven collections of stories, the most recent of which was *Can't and Won't* (2014). She is also the translator of *Swann's Way* (2003) and *Madame Bovary* (2010), both of which were awarded the French-American Foundation Translation Prize. *The Collected Stories* of Lydia Davis was published in 2009, and in 2013 she was awarded the 2013 Man Booker International Prize for her fiction. Atlas Contact has published, in Dutch translations by Peter Bergsma, the following story collections: *Bezoek aan haar man* (2011), *Varianten van ongemak* (2012), and *De taal van dingen in huis* (2014), as well as her novel, *Het eind van het verhaal* (2014). *Grasses and Trees* is Lydia Davis' first book-length translation from the Dutch.

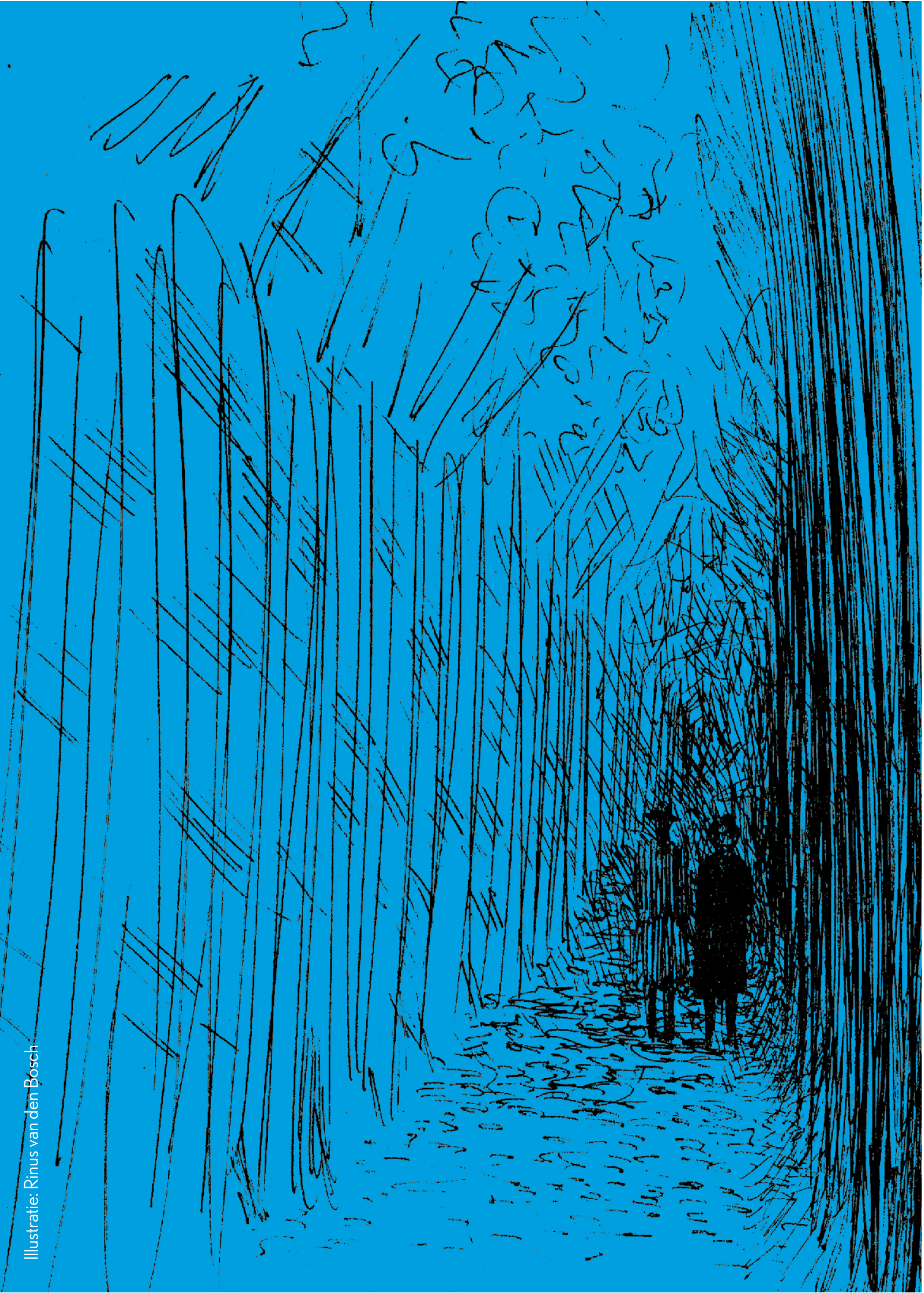
Foto Vincent Mentzel

A.L. Snijders (1937) was born in Amsterdam. He started writing columns for newspapers and is nowadays proclaimed as one of the greatest writers of very short stories, the so-called *zkv's* ('zeer korte verhalen'). He started writing *zkv's* in 2001. He sent them by email to his children and some friends, not thinking about publication. AFDH Publishers was founded because two readers thought: these beautiful short stories have to be published. So, in 2006, Snijders's first collection of very short stories was published by AFDH. In November 2010, Snijders was awarded the Constantijn Huygens Prize, one of the three most important literary prizes in the Netherlands. *De libelleman* (2015) is his most recent collection of *zkv's*.

128 pagina's • geïllustreerd met tekeningen van Rinus van den Bosch.
gebonden, met leeslint • ISBN 9789072603586

prijs € 35

RECENT VERSCHENEN

*Persoonlijk pleidooi
voor een andere
benadering van het
vluchtelingenprobleem*

Lammert Voos *Abdou en de anderen*

Ooggetuigenverslag van een ex-vluchtelingenwerker

Lammert Voos werkte in de jaren negentig van de vorige eeuw met asielzoekers. Hij zag hoe kwetsbare en beschadigde mensen vaak gemengeld werden door de bureaucratie en constateerde dat het hem zelf ook

niet lukte zuiver te blijven in die onzuivere wereld. Hij stopte na zes jaar met het werken met vluchtelingen.

Nu, in 2017, ziet hij hoe alles zich herhaalt: de mythes, de vooroordelen en argumenten, ze zijn niet veranderd. Net zo min als de problemen rond de opvang veranderd zijn. In *Abdou en de anderen* vertelt hij over de mensen die hij gekend heeft en niet over vluchtelingen, niet over asielzoekers, niet over dossiers of nummers. Hij tracht de jonge Abdou, die in Nederland ten onder ging aan heimwee, een gezicht te geven. En ook alle anderen die hij tegenkwam.

Voos vertelt over zijn onmacht en ontkracht met veel kennis van zaken de vooroordelen over migratie. Hij stelt dat Nederland een keuze heeft: blijft men hangen in machteloos populisme of pakt men het probleem op humane wijze aan? *Abdou en de anderen* is een meeslepend, eerlijk pleidooi voor een benadering van het vluchtelingenprobleem waarbij solidariteit het wint van hypocrisie en bureaucratie.

9 789072 603722

2016

96 pagina's • geïllustreerd met foto's van Henk Wildschut
 luxe paperback • ISBN 9789072603722

prijs € 17,50

Henk Wildschut (Harderwijk, 1967) is documentair fotograaf. Zijn project 'Shelter' brengt de zelfgebouwde tijdelijke hutten van vluchtelingen in Europa in beeld, onder andere in Calais. Aan hem werd voor de serie 'Shelter' de Dutch Doc Award 2011 toegekend. Werk van Henk Wildschut verscheen ook in een eerdere AFDH-publicatie, CV van Carel Helder. Zie daarvoor p.38 e.v. van deze prospectus.

Lammert Voos (Eenrum, 1962) is dichter, schrijver en docent poëzie aan de Schrijversvakschool te Groningen. In de jaren tachtig was hij zanger van New Wave/Punkband Umberto di Bosso é Compadres. In de jaren negentig werkte hij met vluchtelingen en schreef in diverse bladen over alternatieve popmuziek. Hij publiceerde vier dichtbundels, waarvan een in Gronings dialect, drie boeken met kort proza en een roman. Van 2011 tot 2013 was hij stadsdichter van Deventer.

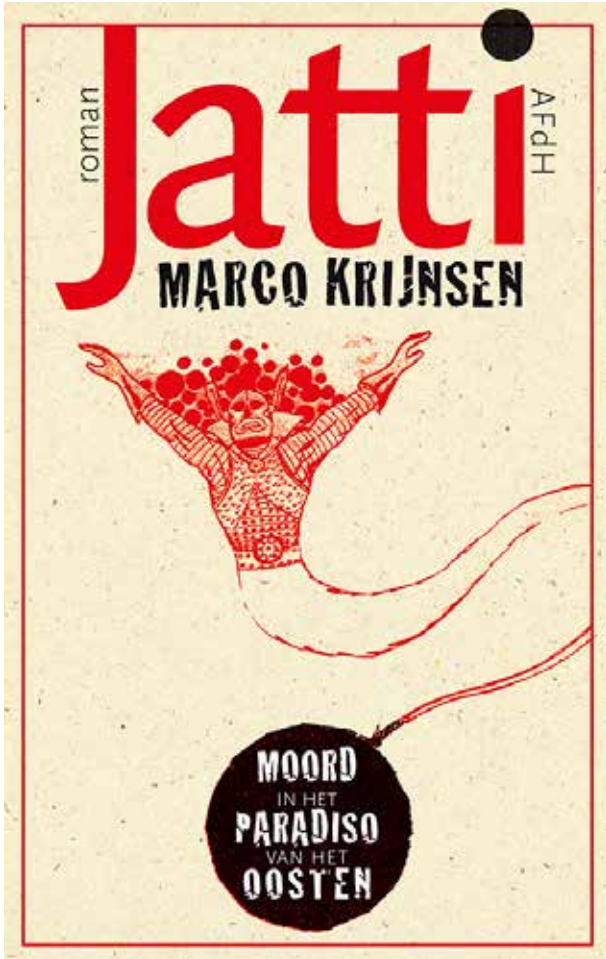

Foto: Henk Wildschut

RECENT VERSCHENEN

*Een hippie-enclave, een
onopgeloste moordzaak
in een keurige stad*

Marco Krijnsen *Jatti* - Moord in het Paradiso van het Oosten

Jatti. Moord in het Paradiso van het Oosten is een roman op basis van een waargebeurde geschiedenis. Het gaat om een verhaal over een moord in 1971 in een Hengeloos jongeren­centrum. Auteur Marco Krijnsen pleegde tien jaar lang research. Hij maakte gebruik van een uitpuilend politiedossier. Talloze voormalige hippies uit het oosten zullen de wereld herkennen die in *Jatti* geschilderd wordt.

Marco Krijnsen (Hengelo, 1965) is journalist en historicus. Voor *Jatti* heeft hij ruim tien jaar onderzoek gedaan naar de gebeurtenissen in jongeren­centrum Fashion. Hij schreef zijn roman op basis van een grote hoeveelheid archief­mate­riaal, vele interviews met betrokkenen en zijn eigen indringende ervaringen tijdens het onderzoek.

9 789072 603937

256 pagina's • rijk geïllustreerd, waarvan 16 pagina's in kleur
paperback • ISBN 9789072603937

prijs ca. € 22,50

CITAAT UIT HET BOEK

Tientallen bezoekers waren al op de grond neergestreken. Ze waren in afwachting van de teach-in met schedelboorkoning Bart Huges. De dokterszoon uit Amsterdam

had vier jaar geleden een gaatje in zijn hoofd geboord met een Black & Decker. Hij zei dat je er blijvend high van werd.

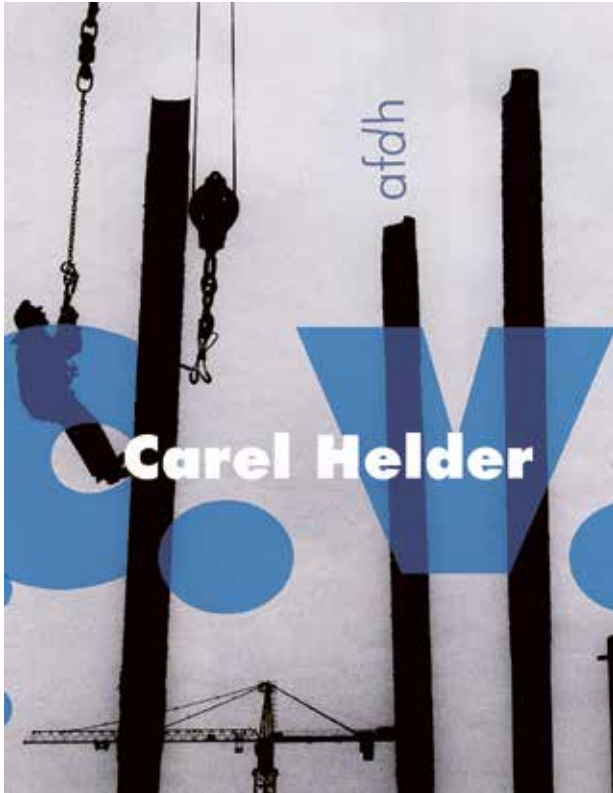
In de periode 1969-1971 is het Hengelose jongerencentrum Fashion bekend in binnen- en buitenland. Vloeistofprojecties, alterna-tieve muziek, drugs, yogalessen, teach-ins en hippe films: Fashion is dan in veel opzichten het Paradiso van het Oosten. Ook Jatti, een lastige jongen uit Overdin-keel, komt er graag. Hij wordt gezien als een gevaar voor het jongerencentrum, dat bij de buitenwacht toch al als een broeinest van burgerlijke ongehoorzaamheid bekend staat.

Op 3 maart 1971 wordt Jatti doodgeschoten. De daders verstoppen zijn lichaam in de bossen rond Hengelo. Ruim veertig jaar later hebben we de roman *Jatti* waarin de Fashionmoord nog steeds de levens van drie mensen beheerst: een barkeeper, een politieman en een journalist. Ieder heeft zo z'n eigen motieven. Alle drie willen ze maar één ding: Jatti moet gevonden worden.

RECENT VERSCHENEN

*De man van de krantjes,
interviews, verhalen
maakt een boek.*

‘Carel Helder is een schrijver met uiterst gevoelige zintuigen, hij hoort en ziet dingen waar anderen gemakkelijk aan voorbij gaan. Zijn verhalen bezitten de geheimzinnige kracht om je beurtelings te ontroeren en aan het lachen te maken. Dit is het boek waar ik op hoopte.’

Tommy Wieringa

‘Ik heb nog nooit een speelkaart aangeraakt (terwijl mijn ouders altijd bridge speelden), en ik weet dan ook niet waarom

ik in *Volkskrant magazine* een stuk over poker ging lezen. Toen ik ‘Ik vond dat altijd wel lekker’ las, dacht ik: dat zou Carel Helder wel eens kunnen zijn. Ik bladerde terug, het was Carel Helder. Een prachtverhaal, Carel! Het montert me op. Je bent een fantastische schrijver.’

A.L. Snijders

‘Een geweldig staaltje van sociaal-realistische journalistiek.’

Prof. dr. Hans Renders bespreekt ‘De laatste werkdag van Willem Jochems.’

‘De ideale freelancer.’

Barbara van Beukering, v/h chef *Volkskrant magazine*

‘Een voormalig postbeambte met gortdroge humor die ook nog eens de schrijver is van de perfecte haiku.’

Beau van Erven Dorens

‘Zeer genietbaar.’

Drs. P over de gedichten

‘Waar blijft dat schaatsboek van je!’

Jillert Anema

9 789072 603487

224 pagina's • rijk geïllustreerd, volledig in kleur
 luxe paperback • ISBN 9789072603487

prijs € 28

BANAAN

De ochtend na Koninginnedag bleken we de gelukkige bezitters van een sapcentrifuge. Een zee van gezondheid strekte zich uit. Terwijl mijn vrouw zich naar de groenteman begaf, nam ik vast een banaan van de fruitschaal en duwde hem in zoete afwachting naar binnen. Na lang wachten zakte één compacte druppel onbeschrijflijk langzaam langs de tuit naar beneden en plopte trillend in mijn glas. Op hetzelfde ogenblik kreeg ik een elektrische schok die mijn kaken op elkaar deed klappen.

Dat het apparaat niet meer te redden viel, hoefde ik mijn vrouw niet uit te leggen. De gele film die zich tot in de kleinste onderdeeljes had verspreid, was toen al hard en bruin geworden. Zij stond daar met twee tassen vol sappig fruit en sprak met een stem waarin teleurstelling en verwijt om voorrang streden: 'Wie doet er dan ook een banaan in een sapcentrifuge?'

TROMPET

193

In de IJtunnel knipperden de waarschuwingslichten vanwege een Roemeense straatmuzikant. In elke hand droeg hij drie plastic tassen. Uit een ervan stak zijn trompet. Ik stopte en liet hem snel instappen. We waren weg voor de politie kwam.

Onderweg bleek hij geen straatmuzikant maar een hersenchirurg uit Delhi, hier op bezoek voor een congres. Op zoek naar het Mövenpick Hotel had hij zich er min of meer onderdoor laten sturen. De trompet had hij als souvenir op het Waterlooplein gekocht.

We waren een erg vriendelijk volk, vond dokter Singh. ‘Veel sympathieker dan de Duitsers en de Fransen.’ Zijn aanbod om voor een drankje nog even mee naar de lobby te gaan, moest ik afslaan. Wel wilde ik hem tot besluit iets meegeven, iets mythisch over de Nederlander, iets wat zijn avontuur nog meer glans zou geven. Maar ik kon niets anders bedenken dan zo bescheiden mogelijk te zeggen: ‘In Holland zeggen we: “Wees altijd aardig voor een man met een trompet.”’ Hij knikte peinzend, keek even naar de tassen naast zich op de stoep en toen weer naar mij. Daarna stak hij zijn hand voor de tweede keer door het open raampje naar binnen en zei: ‘*About the Dutchmen, Sir, I’m really anxious to tell my children.*’ Ik stelde me voor dat het er vier waren, en dat ze dan lichtblauwe pyjama’s zouden dragen.

ECHE VERHALEN CAREL HELDER VERRIJKT LITERAIRE WERELD MET FASCINEREND BOEK

Een bescheiden duizendpoot

Je hebt schrijvers en schrijvers. En dan heb je ook nog Carel Helder. Wars van de gewichtigdoenerij die de beroepsgroep kenmerkt, ploegt hij in geheel eigen stijl door het literaire landschap. Als kind wilde Carel het liefst sportverslaggever bij De Telegraaf worden. Nu heeft de bescheiden Amsterdam-Noorder een wonderlijk, fascinerend, uniek boek samengesteld: 'CV'. Al doet hij nog veel meer.

door Rob Hoogland

Bij de uitgever, vroeger na hun vakantie in elkaar knutselden. Dat vind ik wel een mooie omschrijving", vertelt Carel met het accent van de Amsterdam-Noorder die hij is: „Noorders praten anders dan Amsterdammers uit Oost, om een voorbeeld te noemen.

je buiten op een bankje zitten. Heb je elk uur een verhaal", zegt hij bedachtzaam, lijzig bijna. Het is een van zijn bronnen van inkomsten. Carel Helder beheert ook het piepkleine Torpedo Theater in de Sint Pieterspoort- bleedde, tot zijn 40e ongeveer, tot het moment dat hij zich goed genoeg achtte om de literaire wereld full time te betreden, vergt enig nadenkwerk, maar het lijstje is uiteindelijk imposant.

vallen. Toen heb ik maar twee briefjes van 25 gulden op haar bureau gelegd en ben ik weggeslopen." Ze staan niet eens in 'CV', deze verhalen. Ironicus Carel Helder („Ik ben niet zo'n meningenschrijver") gunt ze ditmaal aan de interview-

Boeken

INTERVIEW DE BOER EN VAN GARREL

Herman Pieter de Boer en Betty van Garrel schreven in 1973 de ongemeen grappige om-en-om-verhalenbundel 'Zalig zijn de Schelen', goeddeels vergeten, met een cultstatus in literaire kring. We brachten de auteurs voor het eerst in dertig jaar weer bij elkaar.

Door Carel Helder

De Schelen

vroeger na hun vakantie in elkaar knutselden. Dat vind ik wel een mooie omschrijving", vertelt Carel met het accent van de Amsterdam-Noorder die hij is: „Noorders praten anders dan Amsterdammers uit Oost, om een voorbeeld te noemen.

boekenweek 2009

Het plezier van de haas

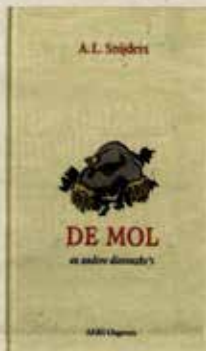
A.L. Snijders is de niet meer zo onbekende schrijver van zkv's, zeer korte verhalen. Mooie, stilistisch bijna perfecte stukjes schrijft hij, waarin hij niet veel uitlegt. De woorden moeten bij de lezers werelds aanboren.

Eind vorig jaar verscheen zijn tweede, dikke bundel zkv's onder de titel *Bordeaux met ijs*. De zeer mooi uitgegeven bundel verscheen bij uitgeverij AFDH. Die uitgeverij geeft nu ook de 34 mooiste dieren-zkv's van A.L. Snijders uit onder de titel *De mol en andere dierenzkv's* (AFDH, €28,50). Met stemmige tekeningen van Jan M. Verburg.

Bij het boek hoort ook een cd (luisterboek), waarop A.L. Snijders de 34 verhalen voorleest. Het is een ge-

noegen naar de stem van A.L. Snijders te luisteren. Licht krakend en lizig leest hij zijn verhaaltjes voor. „Om een indruk te geven, citeren we hier in zijn geheel het zkv Plezier (maar luister er ook naar!)" Ik keek door het keukenraam over de besneeuwde velden. In de verte zag ik een haas zitten. Ik had menselijke gedachten over de harde grond en het bevroren gras. Toen begon de haas plotseling te rennen. Er was geen onraad, geen hond aan de bosrand, geen busje in de lucht - alles was grijs en stil. De haas rende in een rechte lijn, steeds sneller, hij had er plezier in, hij deed het voor z'n lol, daar was ik zeker van."

MAARTEN MOLL

1/02-2016

KRINGEN

ROB HOOGLAND

vraagt. Bovendien is Paul Abels op het terrein van de droomverwezenlijking een ervaringsdeskundige. Hij heeft het eerder gedaan. Jaren geleden las hij voor het eerst de Zeer

Mooi kort en toch heel lang boeiend

Door Joep van Ruiten

Toen deze krant vijf jaar geleden besloot niet langer de columns van A.L. Snijders te plaatsen, vond een klein groepje lezers dat heel erg. Het beeld dat ze met hun protesten oproepen was dat van Snijders als een onbegrepen oude man op een bankje op het dorpsplein, monkelend en mopperend over de dolgedraaide wereld om hem heen. Iemand voor fijnproevers, die het zeldzaam mooi kon zeggen en het vaak bij het rechte eind had.

afgelopen jaren almaar groter geworden. En zoals het gaat met kwaliteit: vroeg of laat wordt het breder herkend en gaat het een eigen leven leiden. In het geval van Snijders fungeerde uitgever Paul Abels als katalysator. Toen deze besloot tot het uitgeven van Snijders' zeer korte verhalen (zkv) onder de titel *Belangrijk is dat ik niet aan lezers denk* maakte de gewezen columnist een heuse comeback. Nu ligt er dan een tweede greep met zkv's in de winkel, getiteld *Bordeaux met ijs*. Het is een mooi boek, gemaakt van prachtig papier en goed gebonden, inclusief leeslint en 21 tekeningen van Marcus Müller en sinds deze week ook verkrijgbaar in een goedkopere uitvoering. Maar het gaat na-

tuurlijk om de verhalen, die lang niet allemaal zo kort zijn als het begrip zkv suggereert. Ernest Hemmingway beperkte zich ooit tot: 'Te koop: Babyschoenen. Nooit gedragen.' Zo kort kom je ze in *Bordeaux met ijs* niet tegen. Snijders zoekt zijn onderwerpen nabij en in het verleden; gaandeweg komen we veel over hem te weten. Dat Tommy Wieringa een vriend van hem is bijvoorbeeld, en dat hij L.H. Wiener goed kent. Dat hij veel van het platteland houdt, een dochter heeft die over de wereld reist en hij zelf niet verder komt dan België. Maar ook dat hij het geen enkel probleem vindt om zoveel uit andermans werk te citeren (Truman Capote, Kafka, Sandor Marai) dat het de vraag is of

het nog wel een stukje van Snijders mag heten. Snijders kan prachtig obser-

veren en heeft een voorkeur voor dingen die eigenlijk niet kunnen, zoals het in de titel gememoreerde drinken van rode wijn met ijs. Zijn voornaamste kwaliteit zit in zijn vermogen originele observaties te vermengen met erudiete associaties en dat vervolgens in een parlando-achtige stijl op te schrijven. In een interview met deze krant beweerde hij vorig jaar dat zo iets hem geen enkele moeite kost. Hij gaat zitten en gooit het op papier. Klaar.

Of het werkelijk zo gaat, kan worden betwijfeld. Snijders' stukken lezen inderdaad alsof ze voor de vuist weg zijn ontstaan. Compositie is bijna het laatste waar je aan denkt, inval en improvisatie het eerste. Iedere lezer weet dat alleen heel

grote schrijvers die in kunnen wekken - en dan nadat ze lang bezig zijn geweest met slijpen en schu-bikken en beitelten. Het voert te ver om Sni-j op basis van zijn zkv's bi- heel grote schrijvers te r- nen. Maar als hij iets laat met Bordeaux met ijs, dan is diepte belangrijker is lengte. Of anders gezegd, mooi kort ook lang boe- kan zijn.

★★★★☆

Boek: *Bordeaux met ijs*. Auteur: Snijders. Uitgever: Afdh. Prijs: €24,50 (420 blz.). Bijzonderheit: A.L. Snijders is 13/2 samen met Arthur Japin te gast in De Literale Hemel in Arnen.

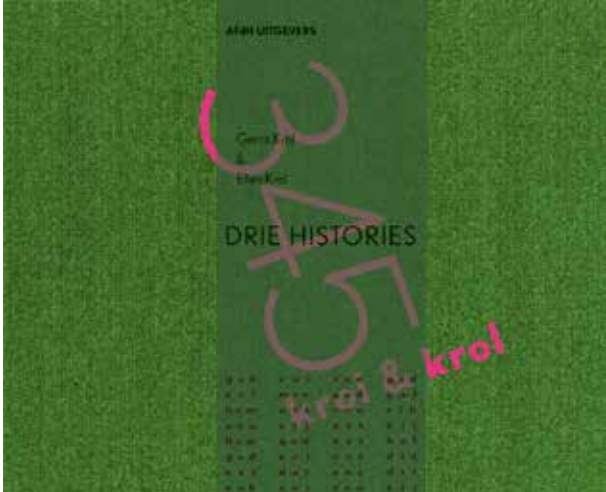

BIBLIOFIEL

*Bijbelse taal- en
beeldexperimenten
van vader en dochter Krol*

Krol & Krol 345. Drie histories

Gerrit Krol en Ellen Krol

Gerrit Krol (1934-2013) publiceerde 44 romans en poëziebundels sinds 1962. *Rondo Veneziano* (2004) zou, zei hij zelf, zijn laatste boek zijn. In 2007 kwam echter *Duivelskermis* uit. Een jaar later maakte AFDH dit boek, 345. *Drie histories*. Krol won tal van literaire prijzen, waaronder de P.C. Hooftprijs. Zijn dochter, beeldend kunstenaar Ellen Krol, maakt plastisch werk, grafiek en toegepaste kunst. Onder meer boekontwerpen, boekomslagen en illustraties voor uitgeverij Querido. Ruim tien jaar bracht zij het werk van Hendrik Nicolaas Werkman bij studenten onder de aandacht.

‘Het lijkt alsof Gerrit Krol zijn gedichten vanuit een korset schrijft,’ zei Bernlef. Voor de bijbelse geschiedenissen in deze bundel geldt dat zeker. Ze worden er alleen maar

beter van. ‘Eva & Man’: allemaal woorden van drie letters, ‘Kaïn & Abel’: allemaal woorden van vier letters, ‘Jozef & Maria’: allemaal woorden van vijf letters. Vormvast, vrolijk en speels zijn ze. Het korset dwingt tot nieuwe perspectieven bij de dichter, lezer en bijbelegeet (‘god zei zon... goh zei eva...’). Maar ook de illustrator, Ellen Krol, en de vormgever, Martien Frijns, worden tot ferme artistieke beslissingen aangemoedigd.

Ellen Krol knipt en speelt met textiel. Zo robuust als Gerrits woorden zijn, zo rond en kleurig maakt zijn dochter de collages in dit boek. De onnadrukkelijke humor zit zowel in de woorden als in de beelden. De derde maker van dit boek, Martien Frijns houdt van Experimenta Typographica. Hij weet dat een kijkoog geen leesooog is. Hij weet dat het op de millimeter aankomt. Het resultaat is een van de mooiste bibliothele boeken die AFDH Uitgevers gemaakt heeft.

Aan het eind van het boek vindt de lezer korte vraaggesprekken van John Müller met Gerrit en Ellen Krol.

9 789081 118095

2008 | **EERSTE DRUK**

48 pagina's • rijk geïllustreerd, in kleur
gebonden in velours • ISBN 9789081118095

prijs € 55

GERRIT KROL (1934-2013)

Ik heb Gerrit Krol drie keer ontmoet. De eerste ontmoeting was heel lang en heel kort tegelijk. Dat was in 1978, in Huize Maas te Groningen. Hij werd geïnterviewd over het onderwerp ‘De schrijver, zijn schaamte en zijn spiegels.’ Over de eerste vraag dacht Gerrit zo godsgruwelijk lang na dat ik begon te zweten. Ik bad dat hij eindelijk wat zou zeggen. Na drie minuten was hij nog aan het denken en er was nog geen begin van een antwoord. Ik sloop weg uit Huize Maas. De druk was te groot.

De tweede keer was toen wij een boek van hem publiceerden met drie gedichten, zo kaal als gebeente in de woestijn. Gedicht één telde uitsluitend woorden van drie letters, gedicht twee alleen woorden van vier

letters en gedicht drie alleen van vijf letters. ‘Hoe moet je dat voorlezen Gerrit,’ vroeg ik. ‘Zoekend,’ zei hij, ‘zoals een kind het leesplankje voorleest.’

De laatste keer was in zijn huis, vijf jaar geleden. Na het fantastische diner gingen de vrouwen samen roken of iets anders doen. ‘Kom,’ zei Krol, ‘ik laat je mijn schrijfhuisje zien.’ Het stond achterin de tuin. Oergezellig, er stonden exotische beelden uit de verre landen waar hij geweest was. Hij liet zich voorzichtig zakken in zijn stoel, keek me schalks aan en zei: ‘Oké jongen, nait soezn over literatuur. Vertel me over de vrouwen in je leven.’

Paul Abels in *Torpedo Magazine* 26-11-2013

---

god   zei   zon   god
zei   man   god   gaf
hem   uit   een   rib
eva   zij   zat   bij
hem   god   zei   hof
god   zei   eet   dit
eet   dat   enz   dit
ook   zei   eva   zij
had   een   bes   nee
zei   god   doe   weg
gif   een   dag   zag
eva   aan   een   tak
een   boa   die   zei
ken   jij   dit   die
bes   wis   wel   zei
eva   gif   nee   zei
boa   eet   hem   dan
ben   jij   ook   als
god   man   ook   goh
zei   eva   zij   nam
die   bes   zei   zeg
man   wil   jij   wat
van   mij   eet   dit

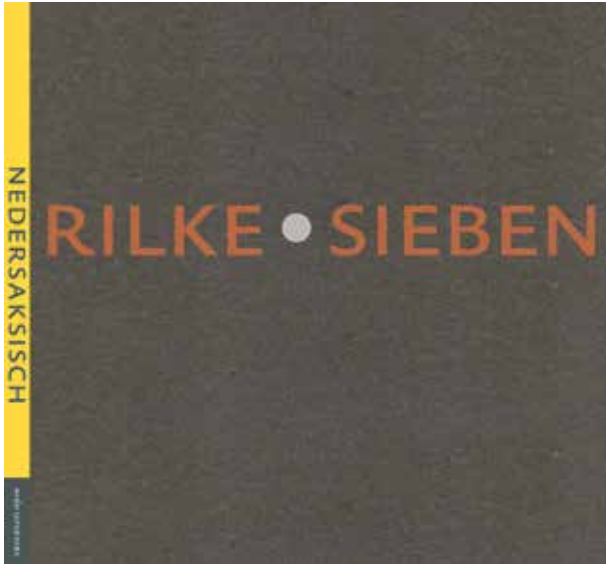
BIBLIOFIEL

*Rainer Maria Rilke in drie
Nedersaksische dialecten.
Onmeunig mooi.*

Jan Glas, Ellen Krol, Henny Hamhuis e.v.a.

Sieben Nedersaksisch

Sieben Nedersaksisch omvat allereerst zeven gedichten van Rainer Maria Rilke in het Duits. Vervolgens komen de Nedersaksische vertalingen van de zeven verzen in beeld, gemaakt door de Groninger Jan Glas, de Drentse Marga Kool en de Twente-

naar Anne van der Meiden. De bundel sluit af met Nederlandse vertalingen van de hand van Henny Hamhuis (1927-2011; bekend geworden onder het pseudoniem 'Hennik van 'n Scheenken'). *Sieben Nedersaksisch* werd geïllustreerd door een beeldend kunstenaar uit respectievelijk Duitsland, Groningen, Drenthe, Twente en 'Nederland'.

Tevens vindt u achterin het boek een dvd. Daarop komen de drie dialectdichters in beeld terwijl zij hun vertaling voorlezen. Bovendien werden twee van de Twentse teksten op muziek gezet door componist Frank Deiman.

Voor dit boek werd aan AFDH de Streektaalprijs van het *Dagblad van het Noorden* toegekend.

2007 | **EERSTE DRUK**

56 pagina's • rijk geïllustreerd in kleur, met speciaal voor dit boek gemaakte dvd met teksten en muziek

gebonden in Moormankarton • ISBN 9789081118071

prijs € 49,50

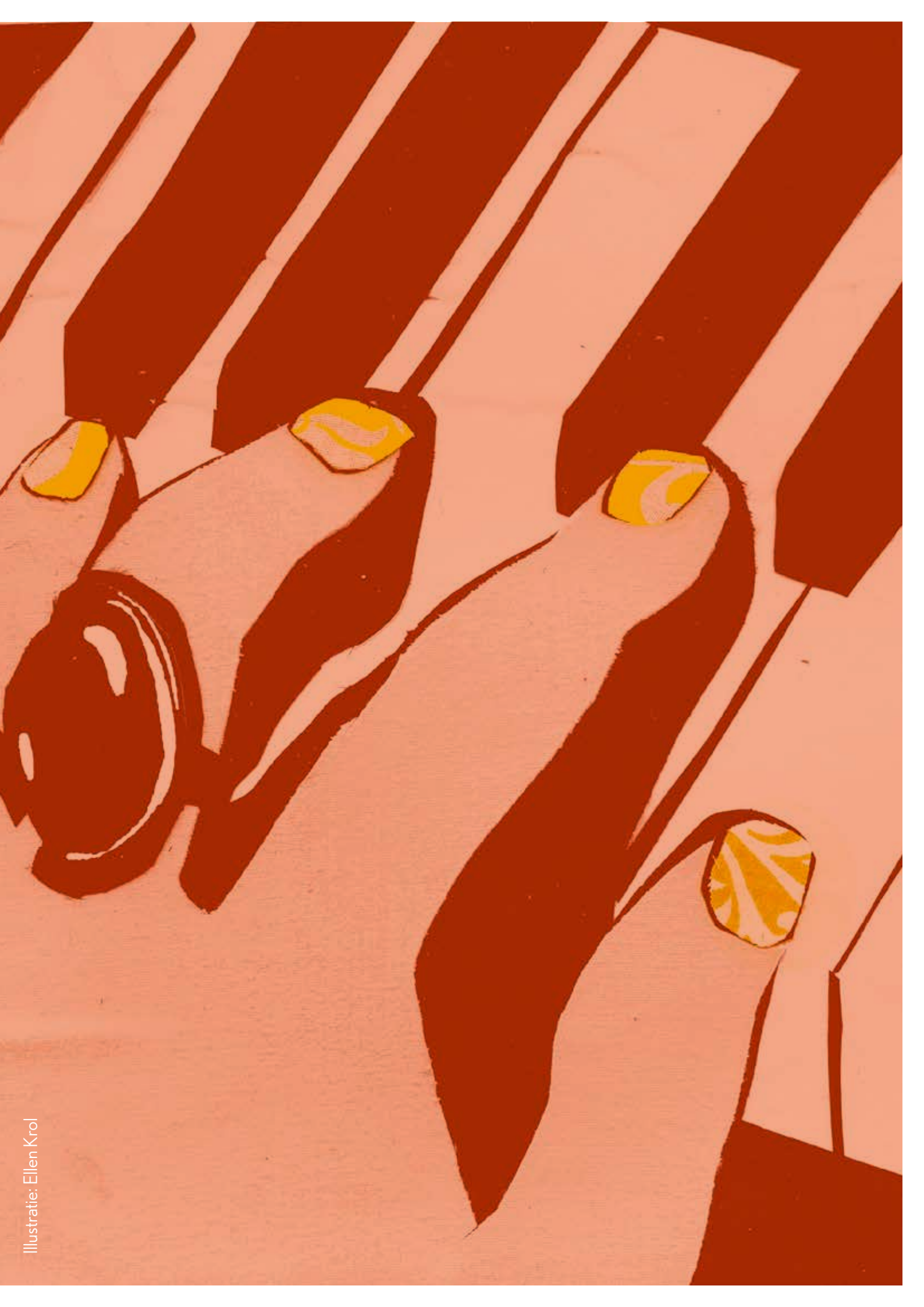
OVER RILKE-SIEBEN

Zeven jaar na de publicatie van *Rilke Sieben* plaatste Paul Abels een van de vertaalde gedichten op twitter. *NRC Handelsblad* vroeg hem naar het waarom van die tweet. Dit zei Paul Abels tegen de krant:

‘Nu ja, zoals zoveel mensen ben ook ik ontvankelijk voor de wisseling van de seizoenen. Dat maakt poëzie in mij los. Ik moest denken aan het gedicht ‘Herbsttag’ van Rainer Maria Rilke en kreeg de behoefte de Nedersaksische vertalingen die wij [Uitgeverij AfdH, red.] hebben laten maken op twitter te delen. Ik vond die vertalingen toen een mooi statement. Dat vind ik ei-

genlijk nog steeds. Aan dialecten kleeft nog altijd het kluchtige, alsof het een taaltje is van achterlijken. Daar ben ik op tegen. Dialecten zijn niet onbeschaafd. Het is onbeschaafd om tegen iemand te praten in een taal die hij of zij niet begrijpt. Zoals W.F. Hermans ooit zei: ‘Alle literatuur is provinciale literatuur’. Martien Frijns en ik vonden het een mooi statement om de grote poëzie van Rilke door provinciale dichters te laten vertalen. Het zijn harts-tochtelijke gedichten geworden. Direct, melodisch. Ook de dialectvertalingen van Rilkes ‘Herbsttag’ zijn van een ontroerende schoonheid.’

BIBLIOFIEL

*Fijnzinnig oblongetje
van vliegend kunstenaar
Joost Conijn*

Een kort verhaal van beeldend kunstenaar Joost Conijn over een vlucht met zijn zelfgebouwde vliegtuig in Tsjechië. Met zeven foto's van de hand van Joost Conijn.

Josovov was het jaarwisselingsgeschenk van AfdH Uitgevers 2009-2010.

9 789072 603913

2009 | **EERSTE DRUK**

16 pagina's • rijk geïllustreerd, in kleur • gesigineerd omslag met flappen en cahiersteek • ISBN 9789072603351

€ 19,50

OVER JOOST CONIJN EN ZIJN VLIEGTUIG

Regieaanwijzingen

Joost Conijn presenteert zijn nieuwe boek. Het gaat over zijn vliegreis naar Afrika in zijn zelfgebouwde vliegmachine. In de Kleine Komodie zitten 700 fans van Joost. Heel veel vrouwen. Joost is een man maar meer een jongen. *Zeig mir das Kind im Manne, denn in jedem Mann hält sich ein Kind verstecket.*

Vier meter boven het podium hangt OK-Nul 43, het vliegtuig. Het is een sculptuur. Conijn zit op de vleugel, een verteller in een sprookjesboek. Een vrouw hangt in de lucht, zittend op een fauteuil. Terwijl ze Joost ondervraagt ('Waarom moet je nooit

in een wolk vliegen?') laat men de schrijver Tommy Wieringa aan een kabel zakken. Het duurt lang, Tommy is bang, zijn voeten zoeken grip. Hij hangt in de lucht tussen Joost en het meisje. Hij zwaait naar Joost maar die zwaait niet terug. Logisch, hij is druk met de vragen van het meisje. Tommy Wieringa bungelt vijf minuten zwijgend tussen de sprekers. Conijn is klaar met zijn antwoord. Nu heeft hij tijd voor Wieringa. 'Je bent te vroeg Tommy,' zegt hij en maakt een handgebaar. 'Trek hem maar weer op. Hij is nog lang niet aan de beurt.' De schrijver verdwijnt langzaam verticaal uit beeld. Piloten zijn de baas.

Paul Abels in *Torpedo Magazine* 14-09-2012

0000019

Foto: Martien Frijns

Colofon Jozovici werd in december 2009 in opdracht van Afah Uitgeven gedrukt door Lectum bv te Eindhoven. Binderij Van den Burg te Weert verzorgde de afwerking.

Tot nu toe Driehonderd gesigneerde exemplaren zijn bestemd:
voor de leden van de Vereniging van Afah Uitgevers en van
de Vereniging van de Kunstenaar gesigneerde exemplaren

J. van der Burg

BIBLIOFIEL

*Liefdesverhaal
over eindigheid en
nieuw begin*

Kurt Löb Een plaatsvervangster

Een plaatsvervangster is een liefdesverhaal over eindigheid, herinnering en nieuw begin. De schrijver, Kurt Löb (1926-2015), werd geboren in Berlijn en woonde vanaf 1939 tot zijn dood in Amsterdam. Hij was illustrator, typograaf, schilder en tekenaar. Löb illustreerde ruim vijftig boeken en zijn werk wordt nogal eens vergeleken met dat van Honoré Daumier. In 1994 promoveerde Löb op een proefschrift over Duitse boekverzorgers in de periode 1931-1950.

Een plaatsvervangster was het jaarwisselingsgeschenk van AfdH Uitgevers 2009-2010.

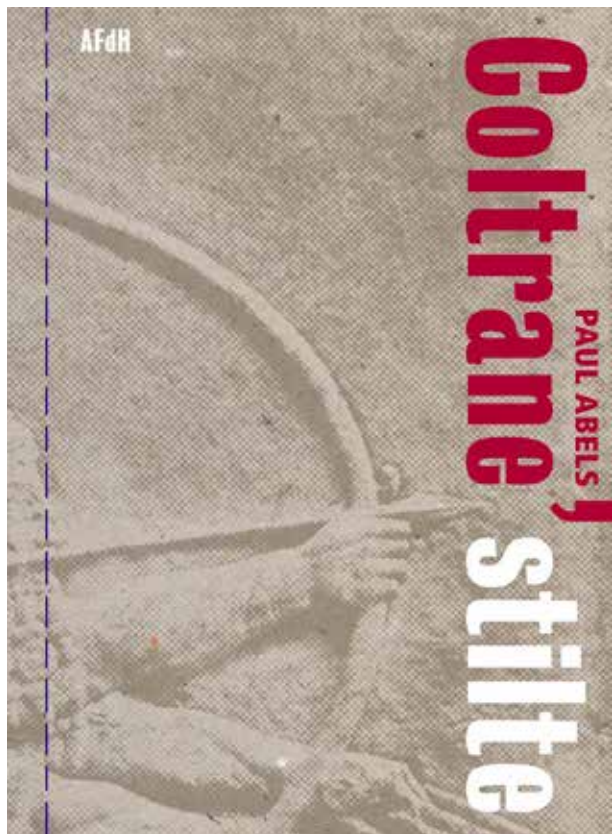
9 789072 603227

2009 | **EERSTE DRUK**

16 pagina's • geïllustreerd in kleur

omslag met flappen in cahiersteek • ISBN 9789072603227

prijs € 19,50

Paul Abels schreef op verzoek van Tommy Wieringa mee aan een bundel verhalen over vriendschap, *Omdat hij het was, omdat ik het was* (verschenen bij Prometheus in 2009). De zeven gefragmenteerde herinneringen bewerkte hij later tot deze zelfstandige uitgave.

Maarten Moll in *Het Parool* van 4 januari 2011: *Heel erg mooi is het geschenk van uitgeverij AFdH (de uitgever van A.L. Snijders): Coltrane's Stilte, een verhaal over vriendschap, geschreven door uitgever Paul Abels, en prachtig vormgegeven door Martien Frijns.*

Coltrane's stilte was het jaarwisselingsgeschenk van AFdH Uitgevers 2010-2011.

2010 | **EERSTE DRUK**

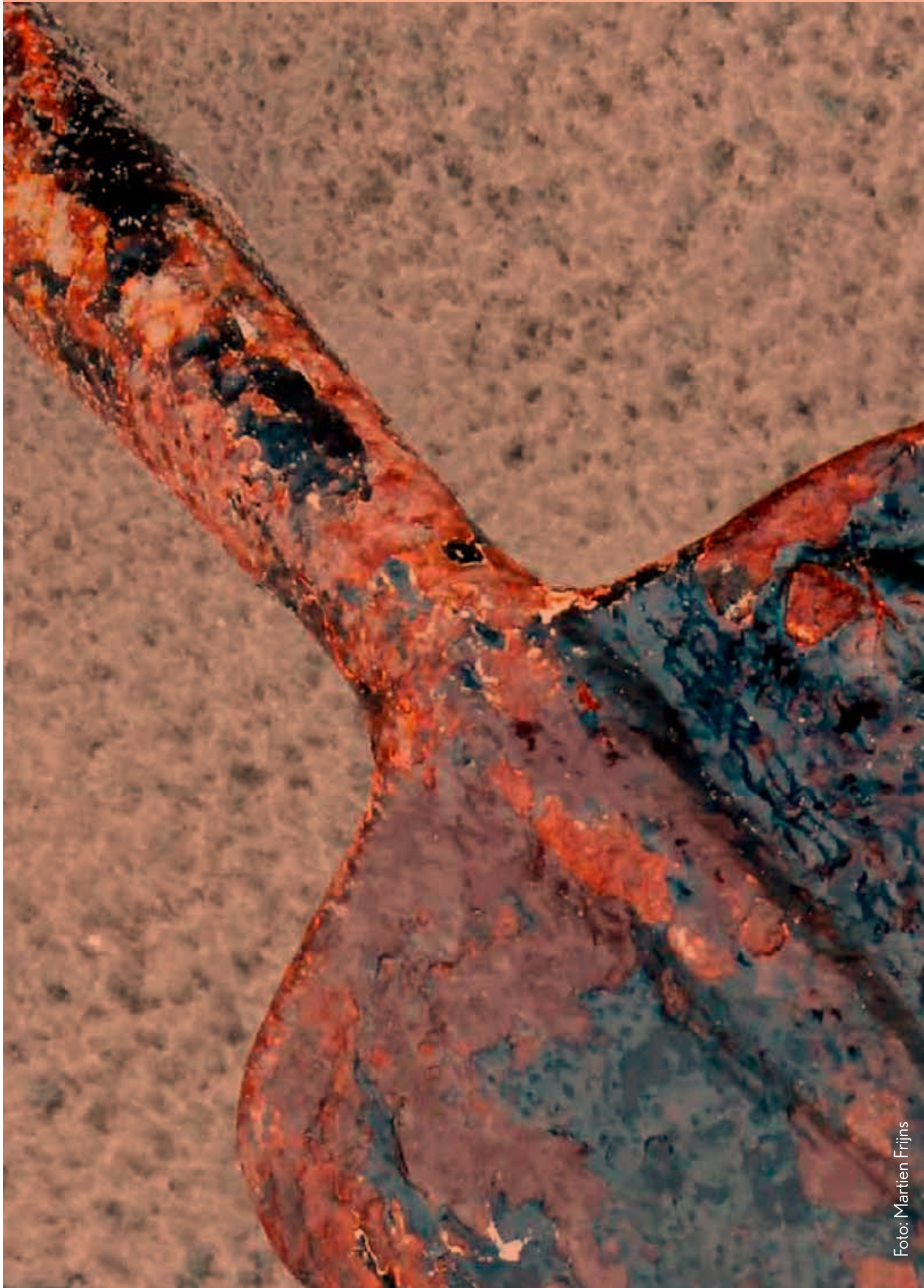
24 pagina's • rijk geïllustreerd, geheel in kleur
singersteek in Japanse vouw

prijs € 19,50

BIBLIOFIEL

*Zeven herinneringen aan
een vriendschap*

De moeder zie ik niet, de vader is er.
Het licht is wit en kaal en meedogenloos.
Alles is zoals het altijd is. Het ritueel
redt ons. Hoe Gerard met zijn skeltertje
tussen de auto's door laveerde, hoe hij zijn
eerste telescoophengel verspeelde aan het
water. Stopverfwoorden, naalden onder
mijn nagels. Er is een rij van broers, ze
schokschouderen niet. De jongste draagt
de trui die hij zelf gebreid heeft. Eén
keer trekt de vader een boerenzakdoek
tevoorschijn en trompettert. De spreker
stopt, maar hervindt zijn zalvende toon,
hij heeft dit duizend keer gedaan. Het
wordt niet gezegd. Er wordt niets gezegd.

BIBLIOFIEL

*Over leven en werk van
de Haagse kunstenaar
Rinus van den Bosch*

Diederiekje Bok & Martien Frijns (redactie)

Rinus

Dit prachtige boek toont leven en werk van beeldend kunstenaar Rinus van den Bosch (1938-1996). Veel onbekende tekeningen en ongepubliceerde poëzie van Van den Bosch zijn voor het eerst in dit boek samengebracht. Kees van Kooten, Peter Struycken, Dick Matena e.a. schrijven over hun vriendschap met Rinus van den Bosch.

Sandra Smalenburg over Rinus van den Bosch, *NRC* (2009)

‘Ik ben geen kunstenaar van het eerste garnituur, ook niet van het tweede en m’n werk is gezien de resultaten niet museaal’, schreef hij in 1992, vier jaar voordat een hartaanval hem fataal werd. Met die uitspraak deed hij zichzelf ernstig tekort, blijkt nu in Rotterdam. Want ruim tien jaar na zijn dood wordt duidelijk dat Rinus van den Bosch wel degelijk een stel schilderijen heeft gemaakt dat het in zich heeft klassiekers te worden.(...) met Rothko-achtige diepgang.’

Hans W. Bakx in *Kunstschrift 5* (2009)

‘*Rinus*, een subliem uitgegeven boek, is een vriendenbundel (...). Je raakt niet uitgekeken op de trefzekerheid waarmee een arm wordt gesuggereerd, ook al ontbreekt die grotendeels (...). En het goede nieuws is dat de bezoeker deze tekeningen mee naar huis kan nemen.’

9 789072 603111

2009 | **EERSTE DRUK**

112 pagina's • rijk geïllustreerd in kleur
gebonden • ISBN 9789072603111

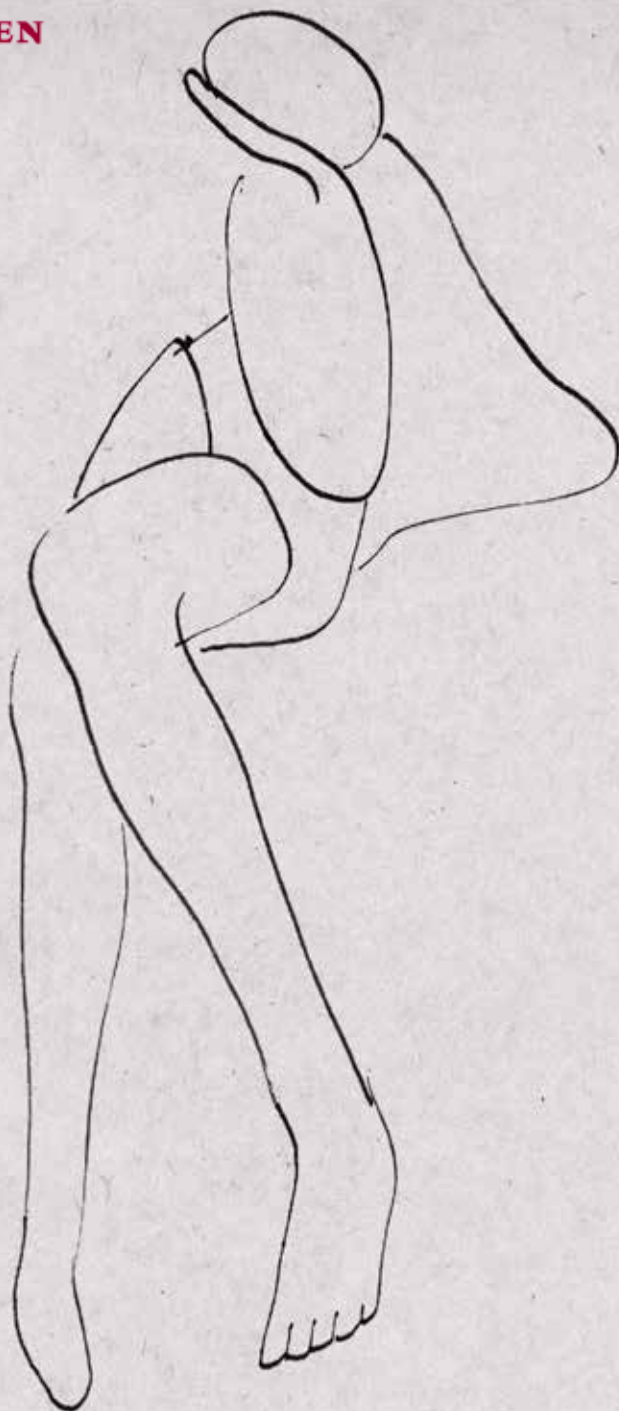
prijs € 14,50 (was € 24,50)

RINUS VAN DEN BOSCH GEDICHTEN

IK BLIJF HET een van de hoogtepunten vinden in mijn leven, de eerste keer dat ik jou ontmoette, je daalde langzaam de academie trappen af en je lachte naar me. ja, Peter Müller, voor dit soort momenten ben ik geboren. vele vrienden heb ik verloren, maar niet hun eerste stappen.

BEHOORT BIJ DE SCHOONHEID VAN het leven dat dit zo kan worden herbeleefd, het doet natuurlijk ook pijn pijn dat ook het goede voorbij gaat. 364 keer achter elkaar het licht aan en uit en je hebt een jaar.

HOE JONGER JE BEGINT in te zien dat het leven wonderlijk is, hoe creatiever je ermee zult omgaan met de tijd die er concreet ligt. Je hebt het niet over kwasten of instrumenten zonder dit buiten te sluiten nee allereerst de visie daar gaat het om

Richard Minne

Lunschaaf Waly bevindt zich aan de Zwijnaardsterweg, op nummer 6, achter de boekhandel, achter een omsuurde tuin met geschoren heggetjes. We zijn in Gent, de stad van Richard Minne. We zijn in de Middeleeuwen, in het epicentrum van de Nederlandse literatuur, hier is alles begonnen, in deze streek heeft de vos de poezie geproefd en hier zijn de vogels begonnen met hun nesten (behalve ik en ik).

Het is vrijdag 24 april 2009, 20 uur, Paul Luyten, de boekhandelaar, zegt dat hij de avond aan iemand gaat opdragen – zoiets heeft hij nog nooit gedaan, maar nu doet hij het, hij draagt de avond op aan Martin Bril, daarna speelt Frans Grapperhaus Bach op zijn cello, prachtig, en vertelt prof.dr. Ronald Soetaert verbaazingwekkend geleerde dingen over de stukjes van A.L. Snijders, ten slotte lees ik enkele stukjes voor.

Later op de avond vertelt een toehoorder me dat hij in mijn woonplaats, Tochem, ontmoet is, ik vraag hem of het een wederzijds ontmoeting was. Hij denkt na, en in dat nadenken schuilt voor mij een grote bevestiging, ik zie de hand van de tijd, die alles achterloos wettigt.

Nog later praat ik met een literair hoogstaande vrouw. Ze is verbijsterd als ik haar vertel dat ik met mijn caravan op de camping sta. 'U bent toch geen burgerman?' 'Ja, mevrouw, ik ben een burgerman en ik haat hem.'

Op de terugweg monpel ik de regels van Richard Minne: Werk zonder mate of plan / maar spied door alle haken; / versacht de burgerman, / doch ledig zijne krullen.

A.L. Snijders is stukjeschrijver.

Op deze plaats herdenkt de Volkskrant de komende weken Martin Bril met bijdragen van columnisten, schrijvers, journalisten en tekamers.

Willem Brakman krijgt eigen beeld

Plus 6-10-2015

ENSCHEDE. Veeg jaar meê er in de stad een straat naar hem vernoemd en vrijdag is de onthulling van een kunstwerk ter ere van de schrijver Willem Brakman. Het monument, bestaande uit een tekst en de beelden van de schrijver, is te zien op de trap van de nieuwbouw van basisschool Saxion bij Villa Serpentin aan de Van Golestraat.

Willem Brakman werd geboren in Drie Haar maar woonde er slechts vanaf 1951 in Enschede. In mei 2008 overleed hij in Boekelo. Zijn overleving in Enschede is Nederland. Niet voor niets kreeg hij de PC Hooprijp. Brakman mag dan geen grote en populaire naam hebben geschreven, hij was een gezette schrijver, een intensieve denker en een uitersmate geringe observator. Dat monument heeft hij genoemd, aldus uitgever Paul Abels, samen met Erik Hoekstra van boekhandel Boekhuis één van de initiatiefnemers van het kunstwerk van Brakman.

De onthulling heeft plaats bij het gebouw Edith Stein van Saxion aan de Van Golestraat. Er wordt gesproken door Arjan Peters, literair criticus van de Volkskrant, en door Paulien Swier-Brakman. Ook wordt er een korte film over Brakman vertoond.

De onthulling heeft plaats bij het gebouw Edith Stein van Saxion aan de Van Golestraat.

KAMP ZONDER SCHADUW

/Polemiek

Schrijver Jaap Scholten (Enschede, 1963) schreef een boek over zijn familiegeschiedenis: *Horizon City*. Collega en vriend Jan Cremer (Enschede, 1940) las het en bleef verbaasd achter. Waarom werd het in Enschede beruchte Kamp Scholten, het interneringskamp waarin Cremer als kleuter op beestachtige manier gevangen werd gehouden, niet genoemd?

door Nick Muller

de ROSKAM

26-06-2015

BOEK en WERELD

Willem Brakman en de muziek: 'Hoor je het, herken je het'

Mijn favoriete wandelplek is een oud landgoed met hier en daar een boerderij met strooien dak, wat schapen in weides en een elegant bos met daarin een idyllisch vennetje vol kikkergekwak. Langs dat vennetje kan mijn hond niet lopen zonder er even in te zwemmen. Onlangs was ik er in alle vroegte, op een prozaische maandagochtend, soppend over modderige paden na een druilerige zondagavond. Het bosperceelje was met een lint afgezet en er stond een bordje: *Stilte. Concert*. Op een eilandje in het vennetje was een groene partytent geplaatst. Daaronder hadden musici zitten spelen. Hun muziek zal ver gedragen hebben over het water. Op een slap geworden A4'tje vond ik het programma terug. Ze hadden *Les gymnopédies* van Satie gespeeld en werk van Piazzola, *Milonga del Angel* en *Oblivion*.

Ik moest aan Willem Brakman denken. De schrijver overleed in 2008. Jarenlang maakte hij vanuit zijn woonplaats Boekelo fietstochten door de omgeving. Het landschap van de geest was voor hem als introvert minstens zo belangrijk als het werkelijke landschap. In het bos waar ik nu vaak loop, heeft Brakman veel gefietst en gewandeld en onderwijl veel innerlijke beelden gezien: laatste oordelen, circussen, koningen, gilmengens en vadermoorders. De schrijver ervoer onveranderlijk een kloof tussen zichzelf en de buitenwereld. Vervreemding. In zijn boeken probeerde hij de kloof tussen geest en natuur via de onmiddellijke ervaring te overbruggen.

Brakman heeft mooie dingen geschreven over het Twentse landschap. Zie je het, dan herken je het:

Ik noem het voor mijzelf een decorlandschap, dat wil zeggen, het is overwegend dienend op de achtergrond aanwezig met mooie

bomen, boeiende bosranden en vriendelijke paden. Ondanks alle uitgestrektheid blijft het een veilig landschap en deelt het de wandelaar gul knetterige en gecultiveerde oerervaringen uit, zoals de geur van vochtig zand, knappende takjes in de winter, grondmist in

de zomer, paddenstoelen in de herfst, hier en daar wat veen, een ven en een gorgelend beekje, soms een ree. Ondanks dit voortdurend terugvallen op het bekende, is de inspiratieve en creatieve kracht van het Twentse landschap niet afwezig, en men hoeft geen Proust te zijn om zich al rondwandeland gespeeld en aangesproken te voelen. Dat is ook de kracht van het landschap, de natuur praat er wel, maar praat niet voor zijn beurt, en erist ook niet teveel aandacht. Zij is plooibaar, voegt zich naar mijnering en herinnering en zorgt met grote inventiviteit voor illustraties van eens gelezen jongensboeken. In die zin vind ik het een diep innerlijk landschap.

Op internet vond ik een filmpje uit 1985 terug waarin Brakman wandelt in het Buuserzand en trefzeker vertelt over het luisteren naar muziek. Wie goed kijkt, ziet dat hij aangedaan is. Het is een prachtig, intens filmpje van niet meer dan een minuut. Brakman zegt dit: 'Bij Wagner heb je dat narcotische, verlokken, verleidelijke, die zuigkracht van de geest, van de muziek, naar beneden toe, maar er is ook een moment waarin je zou kunnen zeggen – en zonder pathetiek gaat het helaas niet – waarin het ik bijna breekt in de muziek en daarin opgaat, zodat de mens, laten we zeggen, daar oneindigheid, van die dimensies, in zichzelf ervaart. Je kunt er waarschijnlijk lang en breed over praten, maar... hoor je het, herken je het.'

Het speelt me zeer dat ik er niet bij was geweest, bij het bosconcert op die regenachtige zondagavond, en mij viel in dat de introvert Brakman, vooral als hij geheel alleen zou zijn geweest, juist op die plek misschien dat eeuwigheidsmoment had kunnen ervaren 'waarbij het ik bijna breekt'. Oblivion.

Paul Abels

Het Veluwe landgoed Planken Wambuis is de laatste tweehonderd jaar nauwelijks van karakter veranderd. In 'Wild en bijster land' vertellen twaalf auteurs en een natuurfilmer hun verhaal over het bijzondere natuurgebied.

tekst Cocky van Limpt

De hete pen van de commissaris

A.L. Snijders & Erik Harrewild: *Koude Oorlog van de Usset*. AFK uitgeverij, 2015, € 24,50

door Sebastiaan Kort

M et de brief, zo weten we al sinds de roman *En Jan van Dungen* van (1928) de Nederlandse schrijvers toe sterk de menselijke mensheid in het woord van de werkelijkheid aan te zien. Het zal niet over de inspanning van dat een op een van de laatste jaren de menselijke mensheid te maken hebben.

Een misverstand heeft hiervan te vinden in *Koude Oorlog van de Usset*, een mooi uitgegeven literair boek van zijn naamloze korte verhaal A.L. Snijders schrijver Erik Harrewild. In deze 'trouwensbrief' wordt Pieter Koller, een Nederlandse jongeman uit het begin van de jaren vijftig door het verleden door de Koude Oorlog. Dit is een verhaal van de correspondentie zijn de twee vrienden voor elkaar. Zijn een wettige, hij een ingesloten in de Oorlog van de Usset, en het boek werkt, een boekwerk dat het bewijs moet leveren dat hij een evenwichtige mens van de Sovjet.

De kern van het boek is de door Harrewild geschreven. De brieven van Snijders aan het eind van het boek zijn in feite meer een antwoord, of misschien is het woord 'vanouwen' hier beter op zijn plek. Bij de dood Harrewild overgeen de familiegeschiedenis van Pieter en Klara. Zoals Snijders zijn eigen zinnen van ouderlijk 'koud' zijn elkaar aan, gestaat zijn het op zijn dit boek komt aan tegen die van Harrewild.

Harrewild doet steeds alom verstaanbaar in elkaar en in goed doordachte zinnen, waardoor het bijna de cultuur van de jaren vijftig naar voren komen. Pieter, een goedkind die zijn Voskals bij vader moedertje zijn waggelopen, heeft een door dat de brieven met door Klara zijn geschreven, maar door een Soepje commissaris met een wettige, hete pen. De gebroeders bij Pieter informatie van te weten over de Ussetlinie. Harrewild doet het in die zin hebben willen zeggen over de propagandabestanden van de vijand, hij wie het woord linnen ook bleef door de rouwte woelgang van

streefde later trouw wel degelijk een lachgevoel te demen, en een geweldige van het en bedrog. Klara is bleek, en hoewel ze de auto te bestuurt met een niet-eremoevender Hollander van de laatste jaren. Arto te Pieters te weten wilde lezen, en begint te lachen maar zeker voor te herkennen.

Er klinkt hierdoor een over hoopvolle in het boek ook, iets van liefde die richter in de de boom wil aan, en dat is heel belangrijk, gebiedt zijn team. Zoort op zijn naam zit, maar Harrewild krijgt het sentiment dat er een gepaard gaat je hoofd te, wat het boek iets herken en er ligt heel goed.

En al weer de lezer van *Koude Oorlog van de Usset* van de eerste paginas dat Pieter er met beter en sneller ingaat, toch is in zijn vertelheid min. Zo kan Pieter niet een erg goede wettige van Pieter bij halve oerlog teien pakt naar de USSR. Je geeft je in over de gewoonten dat je met als hij geen moedlok wilt zijn waar de Dede tegen te uit te kloven, en er is niet nog zoveel te met de woorden van een Soepje agitate Parthenos: 'Wat goed werkt, le wett.'

Van links naar rechts: Constantijn Wuyssens, Henk Romijn Marjet, J.J. Voskuil en Hendrik de Vries. FOTO: LITTELAIRKAMPEN/ALUMNI ONTWERP/STUDIO/STUDIO

Motorrraria, verrrukkelijk boek!

#LiterairMotorboek

Paul Abels en Martien Frijns runnen samen de liefhebbersuitgeverij AfdH. Ze brengen regelmatig pareltjes uit, zoals dit unieke boek over motorrijden.

Redactie 00/24 Horloges Almere

AfdH (www.afdh.nl) uit Enschede heeft vooral naam gemaakt als uitgever van de 'zeer korte verhalen' van de onlangs met de Constantijn Huygensprijs bekroonde A.L. Snijders. Maar in de fondslijst vind je de ene schoonheid na de andere. Onlangs verscheen *Motorrraria*, een 344 pagina's tellende collectie speciaal voor deze uitgave geschreven verhalen over elk denkbaar aspect van het motorrijden. Ruim 50 auteurs werkten mee, onder wie Tommy Wieringa, Jan Cremer, A.L. Snijders, Jaap Scholten, Herman Pieter de Boer, Threes Anna en Ellen Krol. Het door Paul Abels (na een bijna-doodervaring op zijn Moto Guzzi) met liefde samengestelde en door Martien Frijns schitterend vormgegeven boek kost in gebonden vorm 49,50 euro en als paperback een tiende minder. Gezien het niveau van de populairste motorbladen is het boek te hoog gegrepen voor de gemiddelde motorrijder. Maar voor wie nou eens een breed, gevarieerd beeld van het fenomeen motorrijden

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Anderhalve kilo ontroerende,
schokkende en vermakelijke
motorverhalen*

Motorrrrraria Paul Abels (samenstelling)

Motorrrrraria is geen gewoon boek over motorrijden. De samensteller van dit boek verongelukte bijna met zijn motor. Dat bracht hem aan het denken: waarom rijd ik nu eigenlijk motor? Waarom rijden zoveel andere mensen motor? Wat is er zo fascinerend aan? Daarover gaat het in dit boek. Er werkten 54 mensen aan mee, onder wie Tommy Wieringa, Rob Hoogland, Herman Pieter de Boer, A.L. Snijders.

Het hele motorleven komt in *Motorrrrraria* in beeld. Van de kick van de eerste motorfiets tot de klap van de dwarslaesie. Er zijn stukken over motorclubs en over gemotoriseerde eigenheimers, over reizen in verre, vreemde landen, er zijn interviews en dwarse columns. In *Motorrrrraria* staan ontroerende, schokkende en vermakelijke motorverhalen van mannen én van vrouwen.

9 789072 603500

2011 | **TWEEDE DRUK**

344 pagina's • rijk geïllustreerd volledig in kleur
 luxe paperback • ISBN 9789072603500

prijs € 24,50 (was € 39,50)

Slow driving

Tommy Wieringa

Kaakhoff/jou om de bij heen te de bij, maar hij mag al zijn twee handen vast aan de handleiding vasthouden. Het is niet het best mogelijk om te rijden. Het is het beste om te rijden. Het is het beste om te rijden. Het is het beste om te rijden.

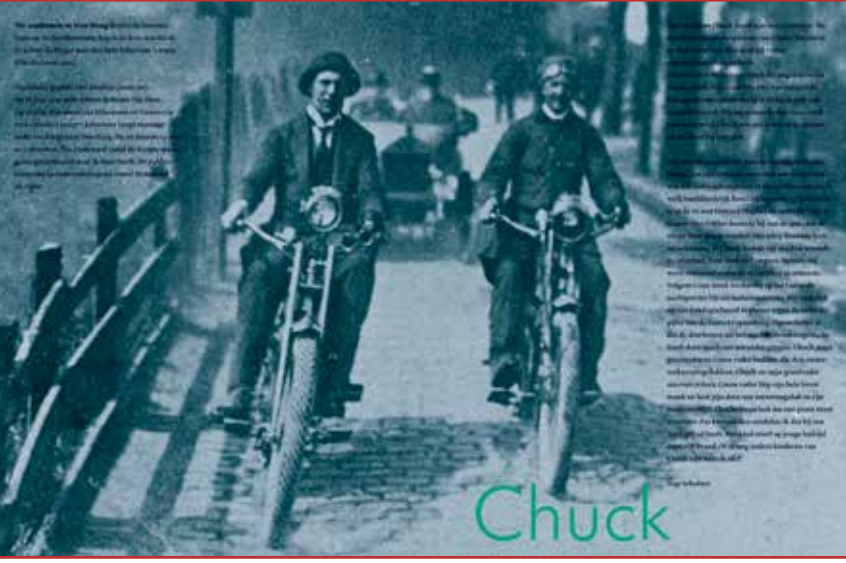
De bij is het beste om te rijden. Het is het beste om te rijden. Het is het beste om te rijden. Het is het beste om te rijden. Het is het beste om te rijden. Het is het beste om te rijden. Het is het beste om te rijden. Het is het beste om te rijden.

Tommy Wieringa rijt op zijn motor met een kind. Zijn eerste rijopleiding was op de motor. Zijn eerste rijopleiding was op de motor. Zijn eerste rijopleiding was op de motor. Zijn eerste rijopleiding was op de motor.

Mijn Euro kampio

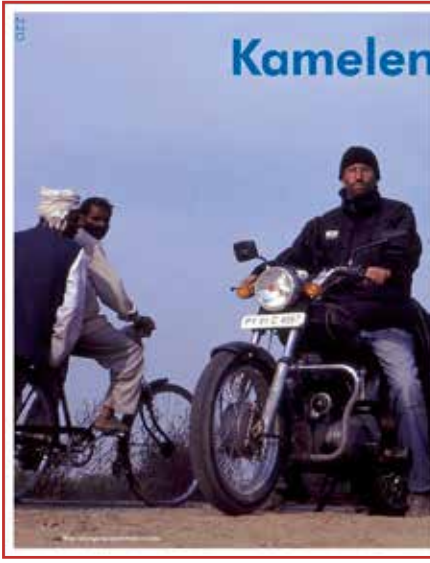
1 Een rijkdom aan ervaringen op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan.

Chuck

De voorbids van het motorrijden. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan.

De voorbids van het motorrijden. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan.

Kamelen op de sneeuw

Wiep Idzenga

De voorbids van het motorrijden. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan.

Zen en de kunst van het motoronderhoud

Enkele fragmenten over sletstelen

Waarom is het zo belangrijk om de sletstelen te onderhouden? Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan.

No Gu No G

Waarom is het zo belangrijk om de sletstelen te onderhouden? Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan. Het is niet alleen mijn ervaring op de baan, maar ook mijn ervaring op de baan.

Motorrrraria – een magnifiek motorfietsverhalenboek

Motorrrraria [met vier r'en achter elkaar] is een hoogst ongebruikelijk verhalenboek. Gerenommeerde schrijvers als Tommy Wieringa, Jan Cremer en A.L. Snijders werken mee. De bijdragen in *Motorrrraria* bestrijken de volle breedte van het motorleven: de kick van de eerste motorfiets, de spanning en erotiek, maar ook de klap van de dwarslaesie. Motorclubs, gemotoriseerde eigenheimers, reizen in Patagonië en Tibet, alles wat een ontroerend, opwindend of geestig motorverhaal opleverde, staat in dit boek.

In *Motorrrraria* vindt de lezer niet alleen een keur aan virtuoze nieuwe verhalen maar ook motorkunstprojecten en buitenmaatse foto's. In Nederland rijden ruim 70.000 vrouwen op een motor rond. Daarom staan er veel motorverhalen van vrouwen en over vrouwen in het boek. En nog iets: wie niet van lezen houdt maar wel van plaatjes kijken en fantastische vormgeving komt ook ruimschoots aan zijn trekken in *Motorrrraria* – een groot, gedurfd en groots boek!

Maya Vermeer reisde met de motor door Australië, Canada, Jordanië en de Amerika's. Woont in Schotland. Heeft een passie voor boeken, schrijft en verzamelt reisverhalen: 'Reizen en lezen hebben gemeen dat je er wijzer van wordt. Hoop ik.'

A.L. Snijders is broedschrijver. In 1955 kocht hij zijn eerste motor, een Matchless. In 1987 zijn laatste: een Honda CB 250, om 's morgens 6,5 km naar zijn werk te rijden en 's middags 6,5 km terug. Snijders ontving in 2010 de Constantijn Huygensprijs voor zijn zeer korte verhalen.

Jaap Scholten is schrijver en diep in zijn hart bang voor motoren. Enkele weken na het behalen van zijn motorrijbewijs werd hij in Rotterdam Zuid geschept door een Mercedes die geen voorrang verleende. Sindsdien rijdt Scholten alleen nog bosweggetjes met een MZ.

Threes Anna schrijft romans en maakt films. Als vijftienjarige werd ze in Londen verliefd op een XT 500, ze kocht op haar achttiende een crossmotor en rijdt nog steeds op een, weliswaar bejaarde, off the road. Het leven is nou eenmaal veel opwindender naast de weg dan erop.

Tommy Wieringa is schrijver. In het mortuarium van de VU in Amsterdam zag hij eens een dode motorrijder. Hij had zijn pak nog aan. 's Morgens over het hoofd gezien op de A10, 's middags koud in een schuiflade met geruisloze lagers. Er hoort geen romantiek te kleven aan vervoermiddelen, vindt Wieringa:

Rob Hoogland is columnist bij De Telegraaf. In 1976 trad hij bij deze krant in dienst als sportjournalist. Sinds 1989 staan zijn stukken op pagina 3, tegenwoordig dagelijks. Hij heeft nu ruim 6000 columns op zijn naam staan. Soms schrijft hij korte verhalen.

Karel Hubert is mede-oprichter van Moto '73, ex-hoofdredacteur van Weekblad Motor en won de RAI Promotorprijs 1992. Hij publiceerde honderden dwarse columns over motorfietsen en motorrijders. Door een geestelijke stoornis koopt hij twee keer per jaar een nieuwe motor.

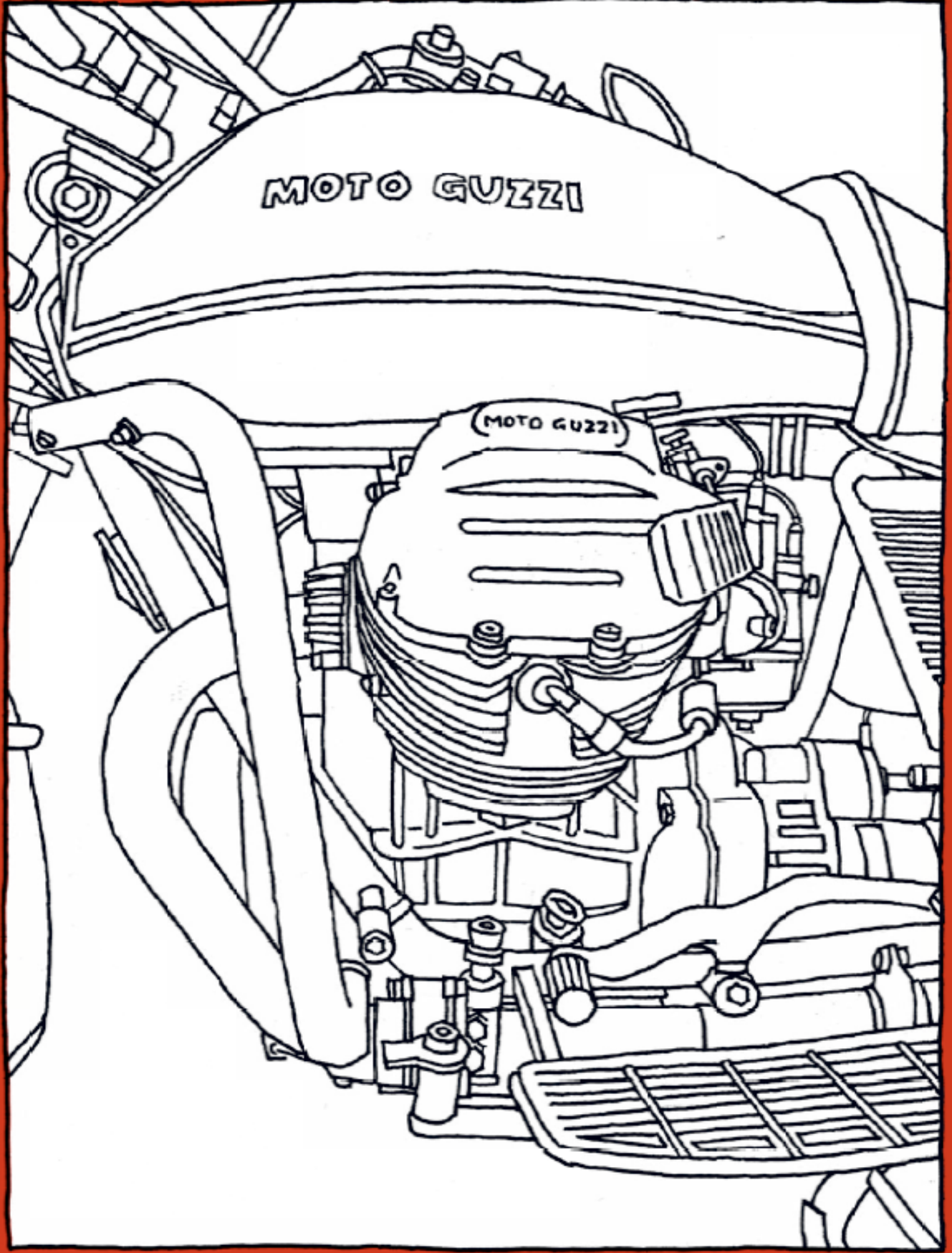
Erik Hartevelde is acteur, schrijver, dichter, regisseur, bluesmuzikant. Was stadsdichter van Assen, schreef columns voor het Nieuwsblad van het Noorden en werkt voor RTV Drenthe. Voorstander van traagheid, hekel aan geronk.

79
bees
enschap

221
elweg

ats
glory

531 436 21 34
4) 36 51 96
@afdh.nl
v.afdh.nl
gesloten bij CB

JALOEZIE

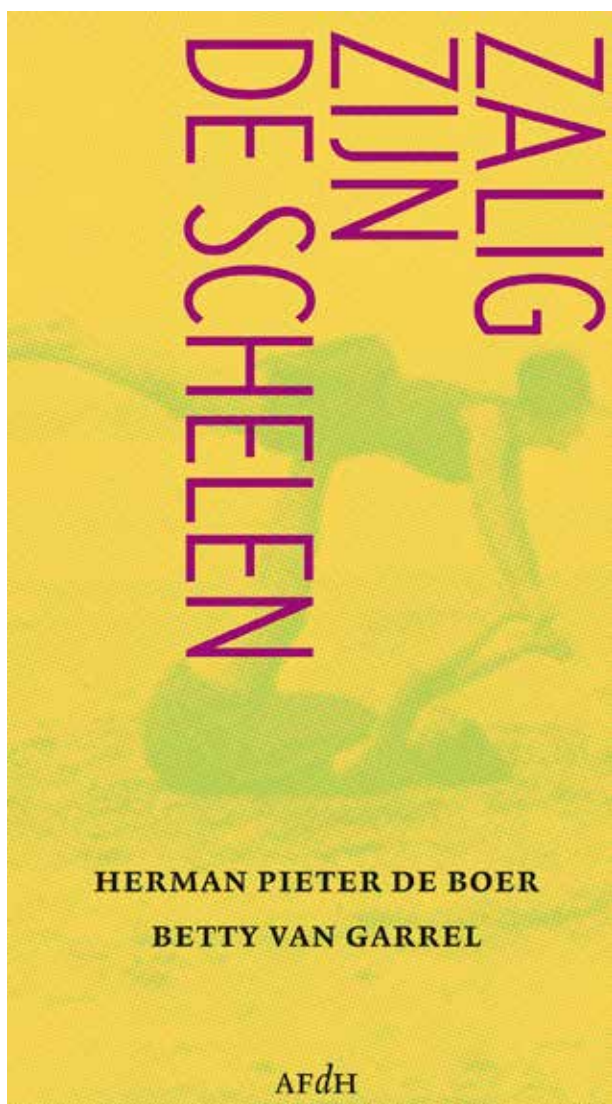

Jaloezie is een ordinair gevoel, maar ik lijd eraan. Paul komt met zijn Moto Guzzi California langs, het is begin maart, de zon schijnt, de lente knippert met haar ogen. Ik ga naar buiten als ik het lokkende geluid van de motor hoor, ik zie hem naar links leunen op zijn ranke standaard, ik ben ja-loers, ik wil ook op een zware motorfiets door de lente rijden, zoals ik vijftig jaar geleden op mijn BMW naar Durgerdam reed. De wereld lag voor me open, maar ik reed naar Durgerdam, diepe sloten, boterbloemen. Paul komt ook nog even binnen, zijn helm doet hij af, het leren jack uit, maar de leren broek en de leren laarzen houdt hij aan. We drinken koffie en praten over motorrijden. Hij nodigt me uit, hij lokt me, hij probeert me te verleiden, hij wil dat ik een eindje op de Moto Guzzi ga rijden, om het gevoel nog een keer te hebben. We weten het niet, maar we praten over het leven, we praten over de tijd, we praten zonder het te weten over de overwinning van de tijd. Ik zie ervan af, ik besluit dat ik geen twintig meer ben, ik besluit dat ik niet in het harnas wil sterven.

Als hij wegrijdt, ga ik op een plek staan vanwaar ik hem nog lang kan zien op die prachtige Italiaanse motor, hij rijdt onder de linden, hij zwaait.

Aan het eind van de middag stuurt hij me een bericht. Twaalf kilometer voor Enschede hoort hij een klap, hij rijdt 120 kilometer per uur, 4000 toeren, hij houdt controle, stuurt de middenberm in, wacht op hulp, zittend op de vangrail. In het motorblok zit een gat ter grootte van een rijksdaalder. In de garage komen alle monteurs kijken als de Guzzi op de brug staat. Zoiets hebben ze nog nooit meegemaakt. Eén drijfstang zit vast in de rechtercilinder, een drijfstang verpulverd, de krukas aan barreln. Met een magneet vissen ze brokken gietijzer uit de carterpan, als haaienvinnen in gitzwarte soep. Een monteur zegt: ‘Het achterwiel had ook vast kunnen slaan. Hoe hard reed je ook al weer?’ Iedereen denkt na over het lot, het toeval, het oog van de naald, niemand komt van zijn plaats, niemand weet het definitieve antwoord. Ik denk: dit had ook bij Durgerdam kunnen gebeuren – in 1957.

A.L. Snijders

Betty van Garrel en Herman Pieter de Boer hadden een zwak voor schele en loensende mensen. Ze besloten in 1972 elkaar daarover te gaan schrijven. Het ging al gauw over veel meer dan scheelzien. Het boek werd als vanzelf een wonderlijke verzameling anekdotes, ontroerende en absurde verhalen, petit histoire over allerlei beroemdheden uit de showbusiness en uit de kunstwereld, gemengd met verhalen en vreemde plaatjes over oorlog, liefde, dood, kamertjeszonde, spoken, weemoed, lust en loense blikken. Veertig jaar na de eerste druk is dit tijdloze boek herontdekt. Op elke pagina voelt u het plezier van het verhalen vertellen. Zet de tv, de iPhone en iPad uit en lees uw geliefde voor uit *Zalig zijn de schelen*. U zult God dubbelt zien.

9 789072 603197

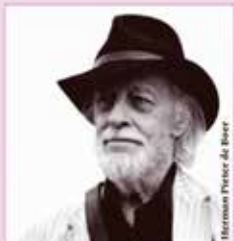
2012 (opgefriste heruitgave van de editie die in 1972 verscheen)

288 pagina's • rijk geïllustreerd in kleur, met geactualiseerde encyclopedie gebonden • ISBN 9789072603197

prijs € 19,50 (was € 34,50)

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Een briljante ode aan
het absurde verhaal*

Herman Pieter de Boer

Boer, Herman Pieter de (Rotterdam 1928), auteur. Was na de Gooische hbs militair, pantomimist, filiaalhoofd van een tegelhandel, reiziger in etalagedecoratie, copywriter (het laatste onder meer als partner in het teksteam Ferris, Frenkel Frank & De Boer) en public relations officer. Begon als auteur met gedichten en verhalen in het tijdschrift *Amorfil* (1950), verenigde in één persoon de beroepen songwriter, publicist en radio/tv-schrijver. Debuteerde in 1971 als tv-spelerschrijver met het blijspel 'Dat lawai, moet dat?' Was uitgever en hoofdredacteur van *1945 het Nieuwblad voor de Oostvaardse Stadsdelen* en zijn *Vrienden in de Stad*. De Boer woonde en werkte in Giethoorn. Was vaste medewerker van het weekblad *De Tijd* waarvoor hij verhalen en columns schreef. Naast verhalenbundels schreef hij ook (meer aan) gedichten, cabaretprogramma's en teksten voor radio en televisie. Bekende liedjes van hem zijn onder andere *Yvonne* (gezongen door Leny Jhr) en *Op een onbewoond strand en ik heb zo waanzinnig geluimd* (voor Kinderen voor Kinderen). De Boer schreef ook de tekst van *Oh Waterlooplein* (1969), onder het pseudoniem Johnny Australitz. In 2002 won Herman Pieter de Boer de Gouden Harp en in 2008 werd hij benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Bol, Juffrouw [19-24]

Boskamp, Hans Aacteur. [128]

Brands, G. (Gerard Broe, Amsterdam 1954), eindredacteur *Haagse Post*. Was medeoprichter en redacteur van *Beberber*. Publiceerde in 1970 het vogelboekje *Kruim en zelt in vier*, met tekeningen van Chr. J. van Geel. Bespiedt vogels en andere dieren en schrijft daarover, tekent plattegronden. G. Brands woonde op een boerderij in Waardenburg in de Tielerveerd. [93-94]

Brokken, Corry (Breda, geboortjaar waarschijnlijk 1935), zangeres. Begon als zangeresse bij een nachtkabareket, kreeg weldra radioshows. In 1957 werd zij te bij het Eurovisie Song Festival met 'Net als toen'. Van haar 'Milord' werden 200.000 platen verkocht. Na twee jaar optreden als ster in de *Sloop & Snap Revue*, begon zij tv-shows te maken, waaronder vele 'Aronde' uit met Corry Brokken-shows. Daarnaast deed ze talloze tv-shows in Duitsland. Corry Brokken is getrouwd met de theaterproducent René Sloerwijk en woont in Bussum. [11]

Brouwn, Stanley (Paramaribo 1935), beeldend kunstenaar. Het belangrijkste aspect in zijn werk is het streven naar topografische oriëntatie, of zoals Brouwn het zelf formuleert: het bewustzijn 'mijn

Gied Jaspers

Jaspers, Gied (Egidius Petrus Hebertus Jaspers, Maastricht 1930; overleden 1996), producer-regisseur, scenarioschrijver. Bezocht na middelbare school in Maastricht en diens tijd de filmacademie. Was medeoprichter van het filmblad *Sloop*. Maakte samen met Ruid van Hemert 21 kinderspeelfilms voor de vrtv-tv. Trad in 1967 op als studieregisseur van 'Hoep4'. Werkte voor de West-Duitse tv aan programma's als 'Raff', 'Beatsclub', 'Okido' en 'Express'. Jaspers woonde afwisselend in Amsterdam en Krulen. [212]

Jong, A.M. de (Adrianus Michael de Jong, ook bekend onder pseudoniem Frank van Waas, Nieuw-Vossemeer 1888, gestorven 1943 in Blicicum als slachtoffer van een Silbertanne-moord), schrijver. Werde geboren in r.k. arbeidersgezin, was militant socialist. Schreef boeiende, deels autobiografische, sociale romans, de *Mijnste Gijncycloos* (1925-1928), *De Dulle Vandaag* (1946, biografie van Beelden) en kinderverhalen als *Balletje en Bomaak*, 13 delen (1921-1933). Verder essays, toneel, reisbeschrijvingen. [104-105]

Jong, Kelle de (Apeldoorn 1925; Hooge Buarlo 1987). Schrijver, journalist en schapeherder. Publiceerde *Gindé, Mee West in Giethoorn*, *Spiegel van de Lage landen*, samen met H. Sleutelaar, *Brieven van de Boer Jongens*, samen met Rijk de Gooyer en Peter van Straaten, en tal van andere boeken. [188, 234]

Jong, Dr. L. de (Louis de Jong, Amsterdam 1914; overleden 2003), directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, historicus, auteur. Studeerde na het gymnasium geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Was van 1938 tot mei 1940 redacteur buitenland van *De Goue Amsterdammer*, van juli 1940 tot september 1945 in Londen redacteur van *Radio Oranje*. Sinds september 1945 belast met de dagelijkse leiding van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie. Sinds 1953 doctor in de Letteren en Wijsbegeerte, dissertatie *De Duitse Vijfde Geluwe in de Tweede Wereldoorlog*. Tot 1968 commentator over buitenlandse politiek, o.m. voor de Wereldomroep *Vrij Nederland* en vrtv-tv. Schreef het filmverhaal voor de speelfilm *'De Overval'* (1962).

HERMAN PIETER DE BOER 1928-2014

In een restaurant in Heeze, Noord-Brabant, schrijf ik deze regels. De serveerster zegt: ‘Herman Pieter de Boer, is dat niet die man van vroeger, die man die Lenny Kuhr groot heeft gemaakt?’ Ik zeg: ‘Ja, vandaag is hij gecremeerd, hier in het dorp, die kleine grote man van vroeger.’

In 2012 publiceerden wij *Zalig zijn de schelen*, precies veertig jaar na de eerste druk. *Zalig zijn de schelen* is een ode aan het verhalen vertellen, een ketting van anekdotes, rare invallen, dadaïstische fantasieën. Maar het boek scheidt ook een onovertroffen tijdsbeeld van de jaren zeventig. De tijd waarin Eelke de Jong en Jan Cremer en Rijk de Gooijer en Peter van Straaten dorpsgenoten van De Boer waren of bij hem logeerden in Giethoorn. Cremer bleef vrolijk een half jaar.

Het waren flamboyante en romantische jaren, misschien wel de jaren waarin Herman Pieter de Boer het meest productief is geweest. Schrijfster Betty van Garrel verwees ernaar in haar speech in het crematorium in Heeze bij Eindhoven, de stad waar De Boer de laatste twintig jaar woonde.

Hans Ferrée, tekstschrijver/reclamemaker/compagnon van HP en 67 jaar bevriend met hem, roemde in zijn toespraak zijn

werkkraft en fantasie. ‘Herman zei dat hij niet wou sterven tijdens het tikken van een reclame voor korsetten of kunstgebitten. Toen is hij gestopt met de reclame en is hij verhalen en liedteksten gaan schrijven. Met groot succes.’

Bij de uitgang geeft de uitvaartondernemer iedereen een hand. We krijgen een atheïstisch bidprentje mee met een sonnet-tine van HPdB:

DE DROOM

*Ik heb het volgende gedroomd:
ik lig terneer in rust en vrede
op zachte bedding, diep beneden,
wijl een rivier over mij stroomt.*

*Ben niet verdronken, ben niet dood,
ben jong en mooi van lijf en leden,
maar ongewoon stil en tevreden
gelegen in een lieve schoot.*

*De stroom is helderder dan glas,
ik zie het riet en oevergras
dat de rivier omzoomt.*

*Ik zie de lucht en elke vis,
en elke traan is weggewist.*

Paul Abels in *Torpedo Magazine* 09-01-2014

In 1951 besloot de Nederlandse regering in het diepste geheim om langs de IJssel waterloopkundige werken te construeren die een strook van vier tot tien kilometer breedte onder water zouden kunnen zetten wanneer er een inval van de Russen zou komen. Ten tijde van de Cubacrisis (oktober 1962) was de linie in opperste staat van paraatheid. Bijna niemand in Nederland wist ervan. Dienstplichtige soldaten patrouilleerden 19 jaar lang op de dijken in het stroomgebied van de IJssel,

de karabijn richting het oosten. Zelfs de burgemeesters waren niet volledig op de hoogte. Feit is dat 400.000 bewoners en 100.000 stuks vee geëvacueerd zouden moeten worden. De NAVO hield zijn divisies paraat in Spanje. Strategisch doel van de inundatie was om de opmars van de Sovjets zodanig te vertragen dat de NAVO genoeg tijd zou winnen om zijn divisies gevechtsklaar op de juiste plaats te krijgen.

Over deze IJssellinie berichten Harteveld en Snijders in roman- en reportagevorm. Verleden, heden en toekomst van de hoofdpersonen, ieder aan hun eigen kant van het IJzeren Gordijn, blijken nauw verbonden met de IJssellinie. Auteur Harteveld documenteert zich nauwgezet: het wordt weliswaar een roman met als hoofdpersonen een waterloopkundig ingenieur uit Zwolle en een Russische spionne uit Leningrad, met als onderliggend thema een liefdesgeschiedenis, maar in het boek nemen we reportages, oude kaarten, authentieke foto's en geheime documenten op.

De IJssellinie laat fascinerend zien hoe het parlement jarenlang onwetend bleef, hoe de angst voor de Russen alles bepaalde, hoe legers zich altijd voorbereiden op de vorige oorlog en hoe de bevolking die er met de neus bovenop zat, niets in de gaten had.

9 789072 603340

2014 | **EERSTE DRUK**
192 pagina's • rijk geïllustreerd, volledig in kleur
gebonden • ISBN 9789072603340

prijs € 14,50 (was € 24,50)

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Roman over een bizar
historisch fenomeen:
de IJssellinie*

Север, ресторан

Dossier GRU IJsselinie 9875BX
 Главное Разведывательное
 Управление
 Zoals vastgelegd in Bar Sever, Nevskij
 Prospekt 23 januari 1962, 22:16

GESPREK TUSSEN KOLONEL V. L. CHOMENKO EN MAJOR A. S. PARCHOMOV

CHOMENKO Nog eens 100 gram elk?

PARCHOMOV Ja, laten we ons wapenen tegen de koude.

CHOMENKO Ik heb uw laatste brief gelezen aan de Nederlandse Ingenieur. Wel, wel. U kunt ijsschotsen laten verschijnen in de Neva, louter door de kracht van uw fantasie!

PARCHOMOV Alles is mogelijk als het nodig is.

CHOMENKO De passage over hoe alles in het voorjaar omhoog reikt kwam mij pikant voor, Kameraad Parchomov, geheel in tegenstelling tot het hoogdravende pure en zuivere der natuur waar ook sprake van was.

PARCHOMOV De Westerse mannen vallen op hun knieën voor een vrouw met een diepe ziel en een gevoel dat aan bijna-weten grenst, daar Westerse vrouwen deze eigenschappen in het geheel ontberen.

CHOMENKO Ha! En de Russische man, wat denkt hij van dergelijke praatjes?

PARCHOMOV Zegt u het maar Kameraad Kolonel, u bent er een!

CHOMENKO Die denkt bij zulke diepzinnige woorden: laten we zuipen en n**ken!

PARCHOMOV Zo spreekt het volk inderdaad, met uw welnemen.

CHOMENKO Ik ben militair, u bent psycholoog Aleksandr Sergejevitsj, u zult het weten.

PARCHOMOV Ik ben Jungiaan, ik denk dat iets dieps alles en iedereen verbindt.

CHOMENKO Hoera, een metafysicus in de GRU! Welnu, genoeg. Laten we het glas heffen op onze gevallen kameraden!

Voltreffer bundelt 25 meeslepende essays van Willem Brakman. Het gaat om autobiografische stukken, filosofische beschouwingen en lezingen. Brakmans essays gaan vergezeld van opmerkelijke nieuwe bijdragen in woord en beeld door o.a. Jan Mulder, Winnie Sorgdrager, Helga Ruebsamen en Wim Noordhoek.

9 789072 603173

2011 | EERSTE DRUK**216 pagina's • rijk geïllustreerd, deels in kleur gebonden • ISBN 9789072603173****prijs € 12,50 (was €28,50)**

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Messcherpe essays met
verrassende illustraties van
bekende Brakmankenners
en -liefhebbers*

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Waarom niet iedereen
verstand van (literair)
vertalen heeft*

Anneke Brassinga Steikzwulle sweipels

Anneke Brassinga **Steikzwulle
sweipels** Over de noodzaak
van literair vertalen

puur

AfdH

Steikzwulle sweipels verscheen in 2010 bij AfdH Uitgevers ter gelegenheid van de startbijeenkomst van een nieuwe masteropleiding literair vertalen van de Universiteit Utrecht. Deze uitgave bevat de integrale tekst van de lezing die Anneke Brassinga toen uitsprak.

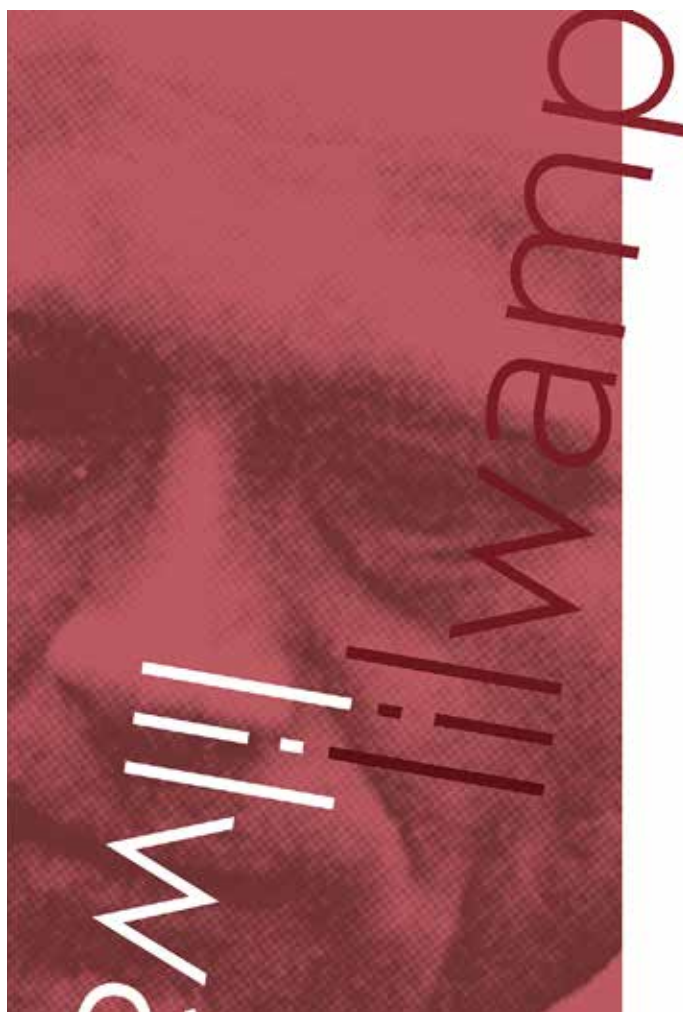
9 789072 603456

2010 | **EERSTE DRUK**

16 pagina's • geïllustreerd in kleur

omslag met flappen en cahiersteek • ISBN 9789072603456

prijs € 9,50 (was € 19,50)

CITAAT UIT HET BOEK

Er is geloof ik niemand die eraan twijfelt of pianospelen te leren is, schilderen, wegen waterbouw, rechtspreken, met encyclopedieën langs de deuren gaan. Al die dingen gebeuren, elk van die vakken heeft als minimale eis dat je moet weten, moet leren, hoe je het doet. Praten daarentegen is geen vak, want niemand van ons herinnert zich hoe hij het heeft geleerd, als brabbelende baby.

De taal is van allemaal. Als je geboren wordt, is de wereld er al boordevol mee. Dat is het probleem van de literaire vertalers: iedereen denkt er verstand van te hebben – wat in zekere zin ook zo is – en daarom heeft er tegen hun werk altijd onbekommerd wantrouwen geheerst. Want wat doen die liederen met ons bezit, onze taal? Misschien heeft juist die argwaan de vertalers zo scrupuleus, nauwgezet en deemoedig gemaakt.

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Jazzstukken van een heuse
liefhebber:
Henk Romijn Meijer*

Henk Romijn Meijer *A love supreme*

Gerben Wynia (samenstelling) Bert Vuijsje (inleiding)

Voor schrijver Henk Romijn Meijer was jazzmuziek ‘een levenslange jeugdpassie’. Op zijn elfde kwam hij in de ban van de jazz en die ban is nooit meer verdwenen. Dit boek brengt in woord en beeld bij elkaar wat Romijn Meijer zo fascineerde in de jazz. Hij schrijft met grote kennis van zaken maar gelukkig vooral als liefhebber over de muziek en de muzikanten die hij tegenkomt.

A Love Supreme bevat dertig artikelen die HRM schreef tussen 1949 en 2002. De stukken verschenen in kranten, weekbladen en jazzbladen. Opmerkelijk is hoeveel groten uit de internationale en nationale jazz Romijn Meijer ontmoet heeft. De herinneringen en beschouwingen in dit boek zijn in feite het vervolg op zijn ‘jazzautobiografie’, *Een blauwe golf aan de kust* uit 1986.

Behalve een boek met jazzstukken is dit ook een ‘platen- en plaatjesboek’. *A Love Supreme* is geïllustreerd met ruim honderd fraaie hoezen van grammofoonplaten uit de persoonlijke collectie van HRM. Jazzjournalist Bert Vuijsje keek ernaar en gaf er zijn commentaar bij. Gerben Wynia, beheerder van de literaire nalatenschap van Henk Romijn Meijer, selecteerde de essays.

9 789072 603142

2011 | **EERSTE DRUK**

144 pagina's • rijk geïllustreerd, deels in kleur
 luxe paperback • ISBN 9789072603142

prijs € 14,50 (was € 24,50)

DE KOFFIEBONEN VAN HENK ROMIJN MEIJER

Op reis per motor naar de Dordogne. Het is veel, de kilometers en de ervaringen. Eendenborst eten bij Molly Meijer (79) op de cour van haar huisje in Le Roc. 's Nachts terug van Le Roc naar Souillac. Daar zal ik overnachten, alleen in het grote huis waar Henk en Molly woonden.

Omgewaaide walnotenbomen, aardedonker, haarspeldbochten, slechte weg. Ongeveer een kilometer voor de brug over de Dordogne zie ik plots twee reekalveren voor me op de weg. Ze bevriezen in de lichtbundel van mijn koplamp. Door een extra brul van de Guzzi kan ik nog maar net een botsing voorkomen. Ik denk aan de aangereden heren die ik naast vuilnistonnen heb zien liggen, de poten bijeengebonden, handzaam verpakt zoals Nederlanders dat doen met hun oud papier. Men zit hier dicht op de natuur.

Zaterdagavond ben ik in Cheverny in Café de Paris Le Météor. *Café de Paris* is een code-naam voor het allervieste kroegje dat je kunt drijven. Er zijn twee gasten, allebei zo star-nakeldronken dat ze het bier voornamelijk in hun décolleté gieten. Een kromgegroeide man van nog geen dertig pist via zijn broekspijp op de grond. Simple comme bonjour. De patron telt lallend zijn geld. Ik lieg niet.

De motorfiets staat nog in Orléans. Zondagochtend rond negen uur krijg ik pech na 100 kilometer. Eerst denk ik dat de motor maar op één cilinder rijdt: hij pruttelt en trekt slecht. Maar de dynamo blijkt kapot, niet te vervangen binnen vier dagen. 'Une alternative comme ça, Moto Guzzi, 30 ans de age,

impossible!' Later zegt iemand dat ik een autoaccu had moeten kopen en die achterop had moeten zetten: 'Dikke kabels erbij, dan had je makkelijk 1000 kilometer kunnen rijden.'

De motor wordt over twee weken gerepatriëerd, ik repatriëer mezelf. Eerst met een taxi van Orléans naar Parijs. *RPG International, navette aéroports et chauffeur personnel* komt met een VW Transporter, zwart, lederen bekleding, airco, automatische deuren, bestuurd door een enorme gladjanus. Voor hem is representativiteit het hoogste. Monsieur RPG zet me af op luchthaven Orly. Daar huur ik een Peugeot 207 met 12.000 km op de teller. Alles op kosten van de ANWB. Om 17.00 uur vertrek ik en om 01.00 uur ben ik thuis.

Wat blijft hangen is hoe ik praat tegen de dode Henk Romijn Meijer. HRM is nog erg thuis in zijn huis in Souillac. Ik maal zijn koffiebonen in zo'n hysterisch elektrisch machientje en vraag Henk of hij nog een touwtje heeft in zijn garage. Ik fotografeer 300 van Henks jazzplaten. Je leert iemand kennen aan de rolmopsen in zijn koelkast, aan de schellakplaten in zijn woonkamer en de bewaarde touwtjes in zijn garage.

Weken later praat Henk plotseling terug. In een van zijn boeken lees ik dat 'luisteren naar jazz op 78-toerenplaten net is als zelfgemalen bonenkoffie: vele malen verkwikkender.'

Paul Abels in *Torpedo Magazine* 07-12-2013

ANNIE HOLLANDA

WI

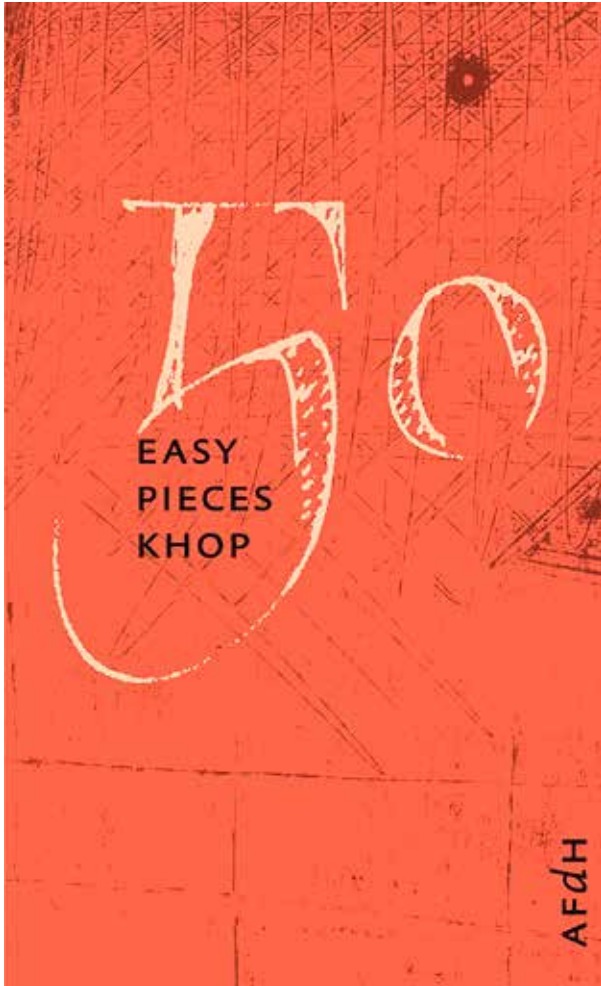
ORANGE FRUIT
IT'S FUNNY THAT WAY
SWEET AND MELLOW
EMBRACEABLE YOU
I GET BY

LOVER COME BACK TO ME
I COVER THE WATERFRONT
YESTERDAYS
I GOTTA RIGHT TO SING THE BLUE
I'LL BE SEEING YOU

Voor de plaatjes in A Love Supreme reisde Paul Abels per motorfiets naar het huis van Henk Romijn Meijer in Souillac. Daar fotografeerde hij de mooiste platenhoezen van HRM. Dat lukte niet zo goed...

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Vijftig Engelstalige zenstukjes
van precies vijftig woorden*

50 Easy Pieces is een zeer fijnzinnig, volledig Engelstalig boek met vijftig korte prozagedichten van de hand van KHOP, een Fries-Duitse schrijver die de spotlights niet wenst op te zoeken.

Schrijver L.H. Wiener schreef de flaptekst: 'KHOP is an uncompromising romantic,

living on borrowed time, and stubbornly trying to stick by the one he loves, the one who will at one time invariably leave the house forever on creaking floorboards and in the mutual understanding of unspoken words. Yet, there may sometimes be splendor in loneliness and at certain moments in our lives there may arise an urge even to ask the ultimate question, but what this question is remains in the dark.

Whether the meaning of these 50 pieces is really as easy to grasp as the author (perhaps ironically) suggests, is for each separate reader to decide, for some they will read like pure poetry, for others the quality of these texts – each containing exactly 50 words – will be determined by their philosophical value. To my mind these literary pieces show a delightful mixture of both poetic and existential truths.

Natural scenery and animals form a regular background to the thoughts and scenes described. Heavy rains and mudpools, crystalline streams with purifying eddies, long and winding roads, clouds and birds and especially horses. Cormac McCarthy would fully approve of these *50 Easy Pieces*.'

2012 | **EERSTE DRUK**

108 pagina's • rijk geïllustreerd, volledig in kleur gebonden • ISBN 9789072603661

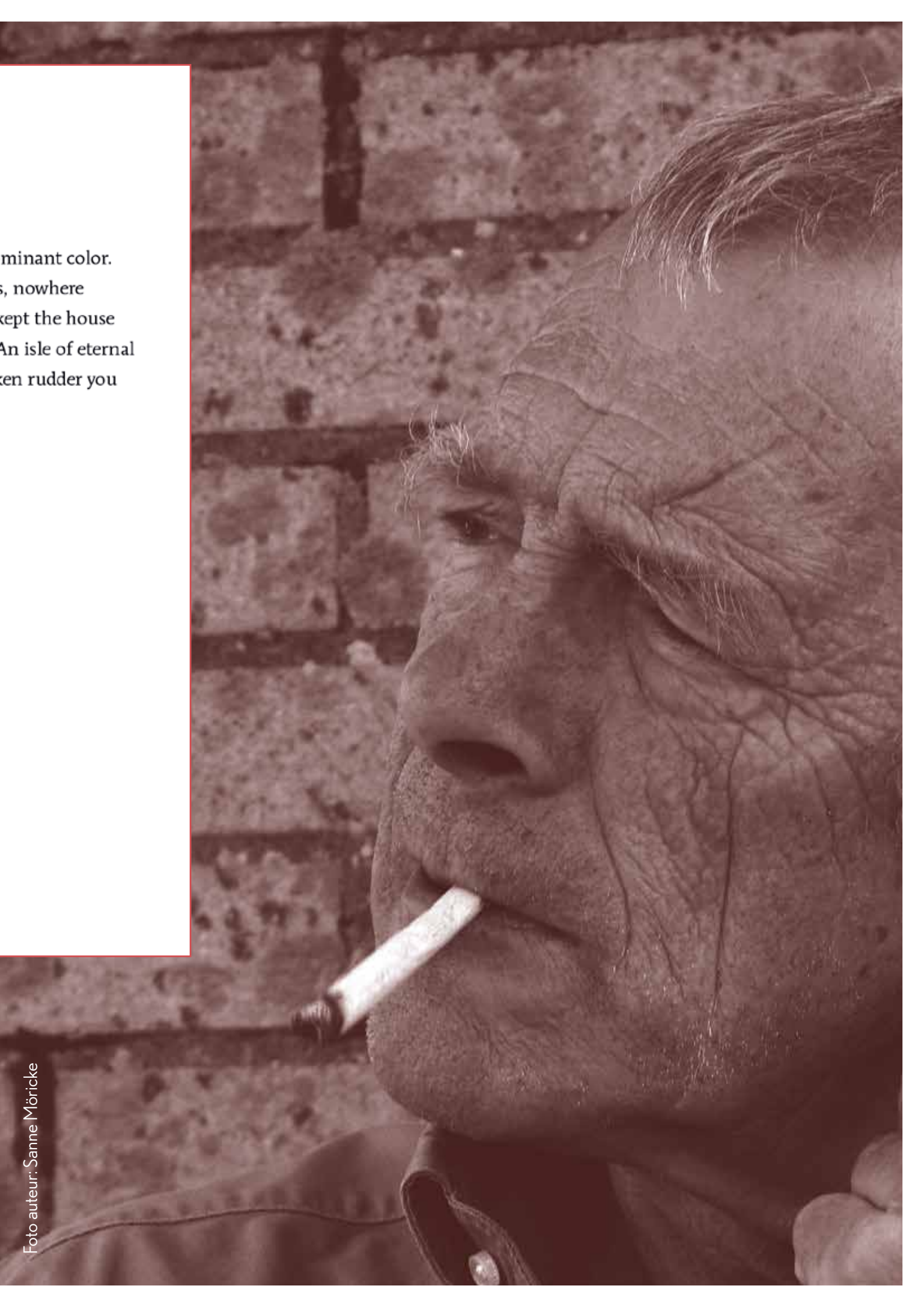
prijs € 9,50 (was € 24,50)

ADRIFT

A shining and spotless white was the do
Nowhere any dust of unsolved problems
leaking tears. Life without history. You h
meticulously clean, as if it were a boat. A
sunlight it was. Until that day. As a brok
sat there.

minant color.
s, nowhere
kept the house
An isle of eternal
ken rudder you

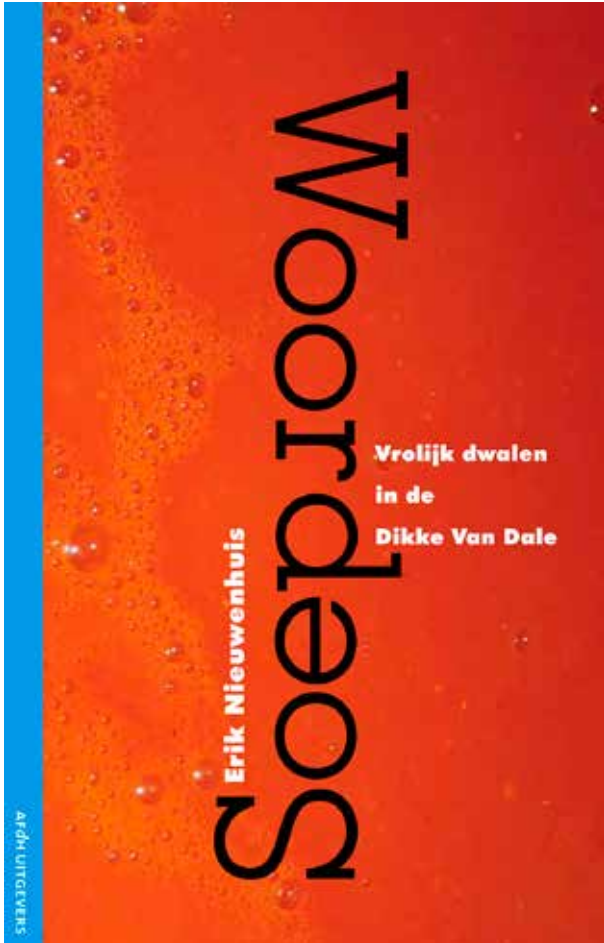
**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Vrolijk dwalen in
de Dikke Van Dale*

Erik Nieuwenhuis **Woordsoep**

Met illustraties van Martien Frijns

De schrijver van dit boek protesteert wanneer hij *een woordenvriend* genoemd wordt. Hij houdt namelijk lang niet van alle woorden. Sommige kunnen van hem een schop onder hun dikke reet krijgen. Met andere woorden trekt hij zich graag terug in een boomprieel om ze zachtjes te wiegen. Hoe dat komt, zet Nieuwenhuis uiteen in dit boek, verbazingwekkend gewoon en erudiet tegelijk, zonder schoolmeesterachtigheid. Zijn *Woordsoep* is een wonderlijke melange van lexicografische voorzetjes, fijne caféweetjes en romantische bespiegelingen, altijd geestig opgediend. *Woordsoep* is het ideale cadeautje voor scrabbelaars en andere taalliefhebbers.

9 789072 603128

2010 | **EERSTE DRUK**

224 pagina's • rijk geïllustreerd in kleur
gebonden • ISBN 9789072603128

prijs € 9,50 (was € 24,50)

kind tot gezeur om ijsjes
Natuurlijk word je zulk
op een vernietigend ant

Ik kan van alles over m
stille genietter was. Dat v
leg voor had: zwijgen en
heb ik een potpourri va
gelezen. ‘Hulde aan de
briefje schreef, viel me v
chen’ geen grammatical
zin van het type: ‘Angst
lander die het Duits niet
die het graag simpel wi
wolk van een weerwoor
(‘Evert immer spreken
literair gegeven vind ik o
voor zijn vader ontdekt
bereik heeft gelegen. Ma
witte bloem op steel is t
tie. In het laatste jaar va
in een verpleeghuisrest
ben hem daar nog eens o
horen hoe hij zich daar

eis [ɔ̃s], **das** (g.mv.)

1 ijs (in alle betekenissen)

s moesten aanzetten. EIS, EIS, overal EIS.
ke plagerijen na dertig jaar zat en zin je
woord.

zijn vader zeggen, maar niet dat hij een
waren twee dingen waar hij weinig aan-
genieten. Op de dag van zijn begrafenis
n zijn uitspraken van een briefje voor-
man die lulde,' liet ik weg. Toen ik dat
voor het eerst op dat 'Erich immer spre-
le zin is. Nooit bij stilgestaan. Het is een
t essen Seele auf.' Duits van een buiten-
machtig is, of Duits van een Duitstalige
l houden voor zijn gehoor. Dat was een
rd geweest, veel beter dan het jij-gebak
'') waar ik hem altijd op trakteerde. Als
dat prachtig: een zoon die in de grafrede
dat de overwinning altijd binnen hand-
aar in een kale aula met zo'n gestileerde
riomfantelijkheid geen bruikbare emo-
n zijn leven aten we samen af en toe wat
aurant. Ik zou er wel wat voor over heb-
om een ijsje aan zijn kop te zeuren en te
uit zou lullen.

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Etnografische schatten uit
particulier bezit*

Siebe Rossel en Arnold Wentholt

Tribal Treasures in Dutch Private Collections

Het Afrika Museum in Berg en Dal exposeerde een deel van de afgebeelde etnografica. Het boek is Engels- en Nederlandstalig en bevat essays en toelichtende tekst van de experts Siebe Rossel, Arnold Wentholt en Frans Ellenbroek. Alle objecten worden uitgebreid besproken en afgebeeld in de catalogus. Een groot deel van de objecten (alle uit privé-collecties) is nooit eerder afgebeeld. Een citaat uit het boek:

Look at these masks, look at these little statues. Take a deep breath and experience the secret strength and pure beauty of them. That's why the members of the Tribal Art Collector's Society have been collecting this fine and astonishing art with so much passion, for 25 years now. They are proud to show now these tribal treasures to the public.

Tribal Treasures in Dutch Private Collections verscheen naar aanleiding van een expositie van etnografische kunst uit Nederlandse particuliere collecties. Het is een magnifiek, gebonden boek van kloek formaat waarin maskers, beelden en andere kunstvoorwerpen uit Afrika, Indonesië en Melanesië op wetenschappelijk verantwoorde wijze gecatalogiseerd worden.

9 789072 603012

2008 | **EERSTE DRUK**

180 pagina's • rijk geïllustreerd in kleur
gebonden • ISBN 9789072603098

prijs € 34,50 (was €49,50)

Mask

We are looking at a mask or a sculpted face from the Yoruba people of West Africa. Originally it was made for a ritual event, which consisted of a dance. The face shows the face of an ancestor spirit. It is not attached to the back of the costume and is not depicted in a ritual mask. This mask was the emblem that represented the fighting force of the whole clan. The mask stood on the front or on the side as a shield. This mask is very famous for the whole Yoruba culture region. The construction of culture, face and form and content used in high relief because the expression style, for which the mask of the lateral or a woman. The preceding target seems to represent a woman or a deity of the earth, similar to the public masks being on the head of the ceremonial mask's head.

Mask with a highly stylized face, high relief on the head of the ceremonial mask's head.

Two figures, Yoruba

During his research in Ghana, informants of the Yoruba people told him about a group of people in the Yoruba region. According to the informants, the figures are named in the 'Yoruba' style.

Of this style group, they first images are made of wood. The group includes three figures, three female figures with a pot on her head, a female figure with a pot on her head, a male figure, an eight female figures and two figures with an instrument like.

A number of contemporary artists, who are interested in the past and the same topic or workshop. The heads of the figures usually are face work and the bodies are made of wood. Most of the male figures have a ritual face.

Headlines. The mask is not a mask. The mask, given representation of the body, which is not a ritual face but a ritual face. The mask is not a mask. The mask, given representation of the body, which is not a ritual face but a ritual face.

Although it is not a ritual face, the mask is not a mask. The mask, given representation of the body, which is not a ritual face but a ritual face.

Headlines. The mask is not a mask. The mask, given representation of the body, which is not a ritual face but a ritual face.

Headlines. The mask is not a mask. The mask, given representation of the body, which is not a ritual face but a ritual face.

Female figure

From a ritual point of view, this figure is a female figure. The figure is made of wood and is a ritual face. The figure is made of wood and is a ritual face.

Through lack of research, usually nothing is known about the nature of the face, which has in the traditional part of the face. The figure is made of wood and is a ritual face.

The ritual face of the figure is not a ritual face. The figure is made of wood and is a ritual face.

Headlines. The mask is not a mask. The mask, given representation of the body, which is not a ritual face but a ritual face.

Divination tray, Yoruba

Representations such as these were made by Yoruba artists. The figures are made of wood and are a ritual face. The figure is made of wood and is a ritual face.

Perhaps these three figures depict a ritual face. The figure is made of wood and is a ritual face.

The artist has included himself in rendering the face details, without being aware of the composition. The presence of the three figures indicates a ritual face.

Headlines. The mask is not a mask. The mask, given representation of the body, which is not a ritual face but a ritual face.

Ancient figure

Little has been recorded about the function and the context within which these figures were used. The figures are made of wood and are a ritual face. The figure is made of wood and is a ritual face.

Builder does not tell us that they depict a ritual face. The figure is made of wood and is a ritual face.

When these figures are used, they are used in a ritual face. The figure is made of wood and is a ritual face.

Along the side, the figure is used in a ritual face. The figure is made of wood and is a ritual face.

Headlines. The mask is not a mask. The mask, given representation of the body, which is not a ritual face but a ritual face.

Mask

Mask with a remarkably detailed physiognomy and difficult to define its origin. The figure is made of wood and is a ritual face. The figure is made of wood and is a ritual face.

Perhaps these three figures depict a ritual face. The figure is made of wood and is a ritual face.

The artist has included himself in rendering the face details, without being aware of the composition. The presence of the three figures indicates a ritual face.

Headlines. The mask is not a mask. The mask, given representation of the body, which is not a ritual face but a ritual face.

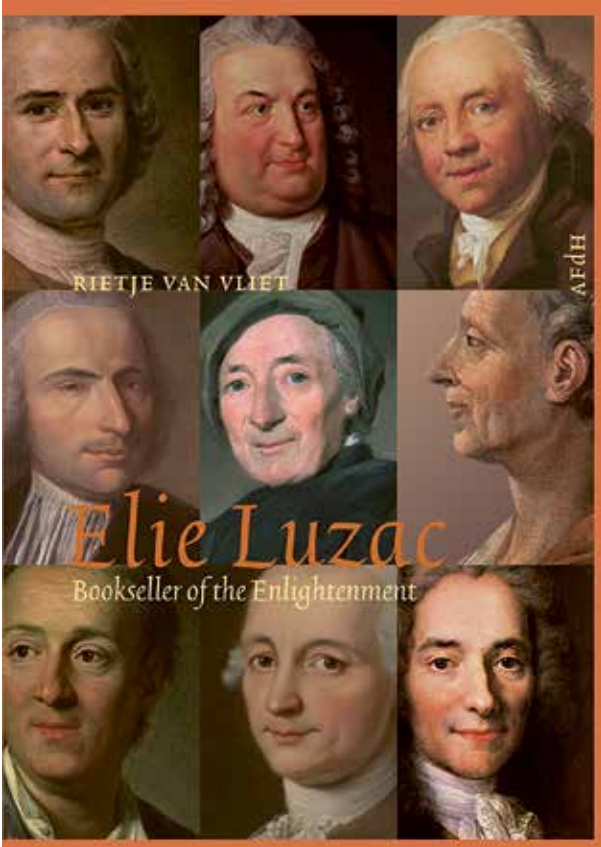
**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

A portrait of a woman with a dark headscarf, looking slightly to the right. The lighting is dramatic, with a strong red glow on her face and a dark blue shadow on her right side. The background is dark and indistinct.

*Meeslepende studie
over een eminente
boekverkoper
en uitgever uit de Verlichting*

Rietje van Vliet **Elie Luzac (1721-1796) - Bookseller of the Enlightenment**

The Leiden bookseller and publisher Elie Luzac (1721-1796) had a vast European network. The way in which Luzac operated in this network of professional relationships sheds illuminating light on the international book trade of the eighteenth century. *Elie Luzac (1721-1796). Bookseller of the Enlightenment* is a work that puts developments in today's publishing world in a new perspective. Book historian Rietje van Vliet's award-winning biography of the single-minded publisher Luzac is now available in an English translation for non-Dutch historians, bibliophiles and readers with a marked interest in the Enlightenment.

9 789072 603401

2015 | **EERSTE DRUK**

334 pagina's • rijk geïllustreerd, volledig in kleur en in het Engels gebonden • ISBN 9789072603401

prijs ca. € 34,50 (was € 65)

LEARNING FROM LUZAC

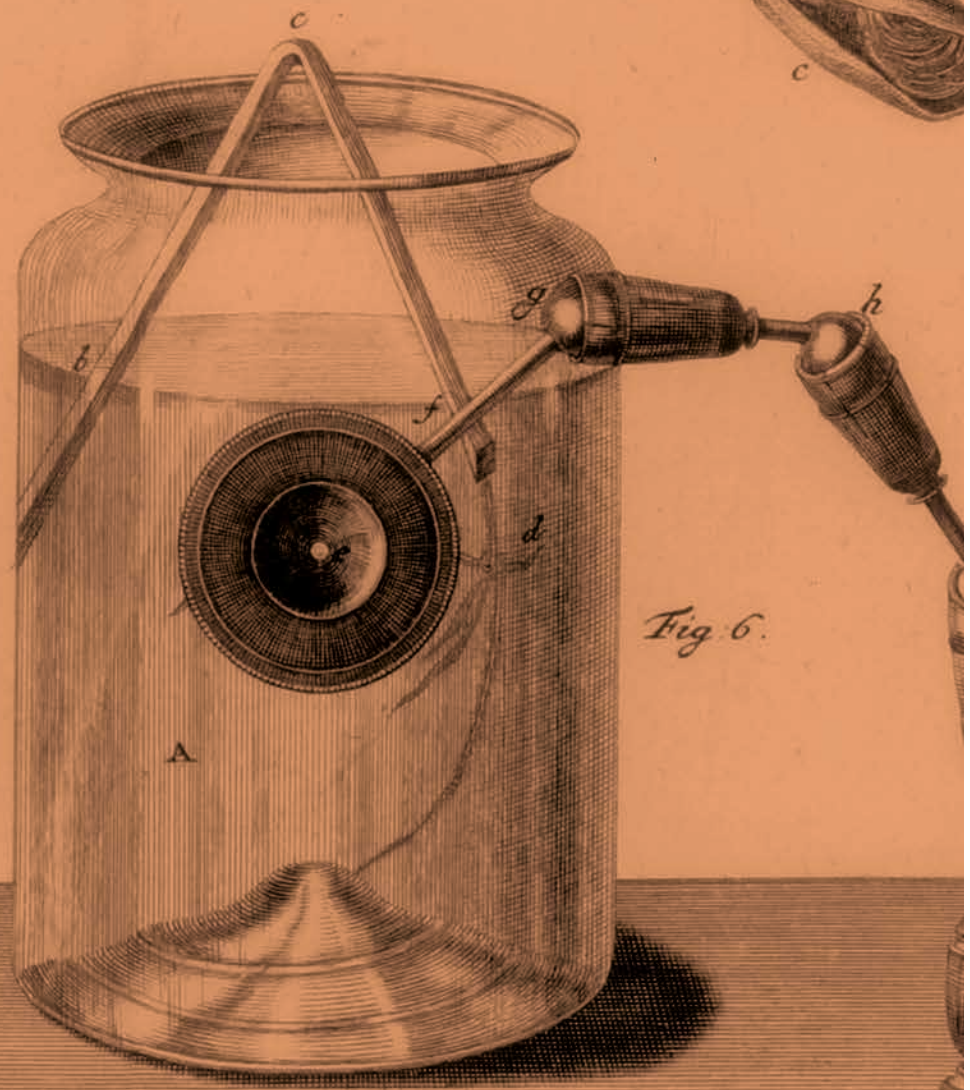

An enlightened conservative

Elie Luzac published more than 200,000 pages in print. When he brought out the highly inflammatory *L'Homme Machine*, it was out of deep conviction but also with a keen sense of profit. The work was subsequently burnt, and its publisher put on trial. Luzac was eventually fined 2,000 guilders, the equivalent of 35,000 Euro. In other books, Luzac confronted Rousseau with a heated polemic. To the last of his life, he defended the claims of the House of Orange, in a climate of mounting patriotism, in the Dutch Republic. By all rights he can be called an enlightened conservative bookseller and a philosophe. Van Vliet's book is a passionate story about Elie Luzac's life and the place of the Dutch book trade in the national and European context in the years 1750-1800.

Luzac himself authored a large number of the works on his list. 'He was very strong analytically and verbally. An opinion-maker with a single mission, which was to prove that the Republic was a hundred

times better off with a hereditary stadtholder than with the Regents' faction in power.' Van Vliet hesitates which opinion-maker today compares with Luzac. Al Gore or Joschka Fischer? Guy Verhofstadt? 'Luzac has a pungent style of writing. His work is proof of his great erudition. It's often impossible to contradict. Many of his contemporaries hated him for it, because he just wasn't prepared to compromise or give in. He was simply always right and never wrong.' He was just as headstrong as a publisher and bookseller. 'Publishers nowadays can learn a thing or two from Luzac: you need to invest in your authors, you need to look beyond national borders and you need to network. He did all of that and he did it extremely well,' Van Vliet thinks. He also teaches you to be accurate when editing and printing works. 'Sloppy printing won't get you anywhere, and the same goes for poorly edited texts. You can only become a quality publisher with a list to match when you stick to your chosen policy and demand the best from your editors and designers.'

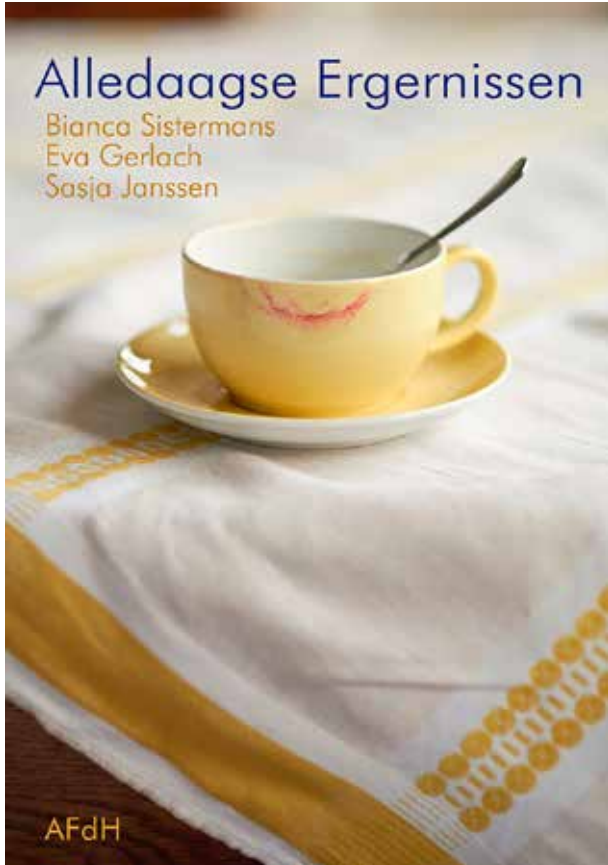
**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Poëtische blik op
snotterige zeepjes
en andere narigheid*

Eva Gerlach, Sasja Janssen **Alledaagse ergernissen**

Bianca Sistermans (fotografie)

In dit boek komen bijna vijftig foto's van Bianca Sistermans samen met teksten van de dichters Eva Gerlach en Sasja Janssen. Wonderlijk hoe beeld en tekst elkaar opladen als ze naast elkaar staan. De gedachten kunnen een hoge vlucht nemen als een

dichter meekijkt naar gewone dingen: een snotterig zeepje, een half opgegeten boterham in een lunchtrommeltje, een barst in de muur. Zonder enige moeite komen Gerlach en Janssen bij grote zaken als tijd, dood en liefde. Niet gelijk van toon, het werk van deze dichters, maar even briljant en inventief. Fijnzinnig, geestig, zoals dit, naar aanleiding van 'het eeuwige peertje' aan het plafond:

Te bedenken: dat definitief niet bestaat, dat alles wat wij ons kunnen voorstellen, tegelijk alles is waaraan wij twijfelen, dat het (...) levensbedreigend is om wat dan ook te voltooien.

*...hij kan niet door de ruimte heen kijken zoals een vrouw, schrijft Sasja Janssen. Dit met liefde vormgegeven boek laat zien wat kijken is. Sistermans, Gerlach en Janssen maken met kijken alledaagse zaken nieuw. Oftewel, vrij naar de Duitse dichter Christian Morgenstern: *De diepte zit verstopt. Waar? Aan de oppervlakte.**

2015 | **EERSTE DRUK**

96 pagina's • rijk geïllustreerd in kleur

gebonden • luxe editie, genummerd en gesigneerd

prijs € 34,50 (was € 95, alleen rechtstreeks te bestellen)

Ernst Meister **Alle schepen kenteren**

Ton Naaijkens (vertaling)

Ernst Meister (schilderijen, tekeningen en typoscripten)

Dichten stond voor Ernst Meister (1911-1979) gelijk aan denken. Onderwerp van zijn gedachten waren de zaken waar het een denker om gaat: de leegte, het leven, de dood, de liefde. *Alle schepen kenteren* (in de Duitse brontekst *Es kam die Nachricht*) werd bij zijn verschijnen onmiddellijk herkend als een meesterwerk waarin elk gedicht de zeggingskracht heeft van de liefde en de diepgang van de dood.

In 2011 verscheen het verzameld werk van Ernst Meister in Duitsland. In *Alle schepen kenteren* is een biografische schets opgenomen met informatie over de persoonlijke achtergronden bij de gedichten. De schets werd geschreven door de Utrechtse germanist prof. dr. Ton Naaijkens.

9 789072 603326

2013 | **EERSTE DRUK**148 pagina's • rijk geïllustreerd, in kleur
luxe paperback • ISBN 9789072603326

prijs € 9,50 (was € 22,50)

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Poëzie met de zeggingskracht
van de liefde
en de diepgang van de dood*

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Literair fietsen op
de Veluwe*

Adinda Crans, Lucia van der Lee en Machiel Bosch
(samenstelling) Tijd is niks. Plaats bestaat

In dit boek vindt u poëzie van jonge en oudere dichters, van professionals en liefhebbers. Van dichters die in het gebied wonen en van dichters die van elders komen maar die wel heel goed in het gebied hebben rondgekeken.

U kunt fietsen over de Ginkelse heide en over Planken Wambuis, u kunt kijken bij de Rijn en bij de Kreelse Plas. Op de kaart achterin dit boek vindt u de 38 plekken die u moet zien. Daarbij zijn evenzovele fraaie gedichten geschreven.

Het voorwoord van *Tijd is niks. Plaats bestaat* schreef A.L. Snijders en in het boek staan gedichten van Eva Gerlach, Patty Scholten, Sander Grootendorst, Lammert Voos, Victor Vroomkoning, voormalig Dichter des Vaderlands Anne Vegter en vele anderen.

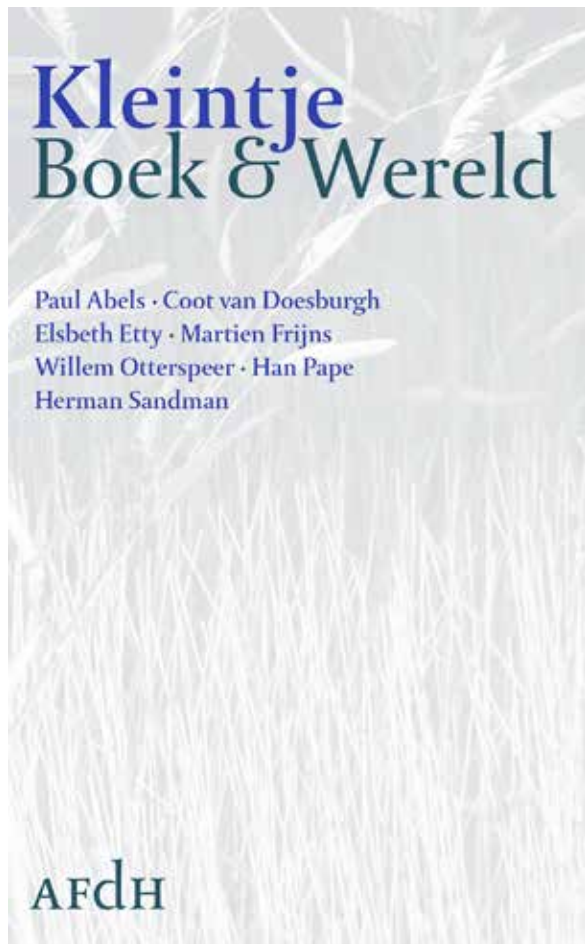

2011 | **EERSTE DRUK**

96 pagina's • rijk geïllustreerd, volledig in kleur, met fietskaart
 luxe paperback • ISBN 9789072603159

prijs € 6,50 (was € 12,50)

Met medewerking van Coot van Doesburgh, Elsbeth Etty, Martien Frijns, Han Pape, Willem Otterspeer en Herman Sandman

AFDH Uitgever Paul Abels schreef een aantal jaren lang voor de krant een halve pagina over van alles wat hem interesseerde in de boekenwereld. In *Kleintje Boek & Wereld* combineert AFDH vijf van zijn eerder verschenen stukken met verse bijdragen van vijf gastschrijvers: tekstdichter-schrijver Coot van Doesburgh (Amsterdam), schrijver-journalist Herman Sandman (Slochteren), W.F. Hermans-biograaf Willem Otterspeer (Leiden) hoofdredacteur Han Pape (Wierden) en Willem Wilmink-biograaf Elsbeth Etty (Amsterdam).

Woord en weerwoord, naar aanleiding van schrijf-, lees- en leefkwesties, daar gaat het om in dit boek.

CITAAT UIT HET BOEK

‘Hup Ajax’ roepen in vak P van de Grolsch Veste is fysiek riskant maar minder onbeschaafd dan iemand publiekelijk voor gek verklaren. Blij werd ik er dan ook niet van toen Tubantia een interview met mij over de biografie van Enschedees geliefde poëet bracht onder de kop ‘Wilmink was knettergek’. Gelukkig kreeg ik van het

publiek in het Rijksmuseum Twenthe ruimschoots de gelegenheid om deze schijnbare belediging toe te lichten. Of de boeren in vak P me die kans hadden gegeven is maar de vraag.

Elsbeth Etty

2015 | **EERSTE DRUK**

64 pagina's • rijk geïllustreerd, volledig in kleur
 luxe paperback • ISBN 9789072603951

prijs € 9,50 (was € 19,50)

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Boekenwereld-
bespiegelingen over
Sara Kroos, Bob Dylan,
Multatuli,
Willem Wilmink
en de grote Russen*

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Artistieke visies op de
tuinen van de 21e eeuw*

Peter Sonderen, Joop Hoogeveen en Marlies van Hak

The Non Urban Garden – Tuinen van de 21e eeuw

Kunstvereniging Diepenheim heeft al jaren een speciale belangstelling voor tuinen. Vandaar haar project *The Non Urban Garden. Tuinen van de 21e eeuw*. De Kunstvereniging stelde een aantal kunstenaars twee eenvoudige vragen: ‘Wat is jouw visie op de tuin van de 21e eeuw? En wil je daar ook een ontwerp van maken?’ Er kwamen vier antwoorden. Dit boek biedt een overzicht van de projecten. De kunstenaars gaven hun visie

op basis van artistiek onderzoek; een landschapsarchitect vatte samen en vergeleek.

Daarnaast vroeg de redactie enkele deskundigen naar hun ideeën over *The Non Urban Garden*. Een van hen, de internationaal bekende tuinontwerper Piet Oudolf, werd geïnterviewd. De drie andere denkers schreven een essay. Filosofe Ann Meskens vroeg aandacht voor de digitale representatie en beleving van de tuin; Artis-hoogleraar Cultuur, Landschap en Natuur Erik de Jong richt zich vooral op de tuin als handeling, als plek waar iets gebeurt; landschapsarchitect Saskia de Wit bespreekt de aspecten binnen-buiten als regulatieve krachten in en van het landschap. Peter Sonderen, lector Theorie in de kunsten bij ArtEZ, leidt het boek in en uit en bespiegelt over de wijze waarop het artistiek onderzoek verliep.

Non Urban Garden levert nieuwe en onverwachte aanknopingspunten op hoe de relatie tussen de mens, zijn tuin en de natuur zich in de 21e eeuw tot elkaar kunnen verhouden. Zowel kunstenaars als deskundigen deinzen er niet voor terug om de gebaande paden te verlaten.

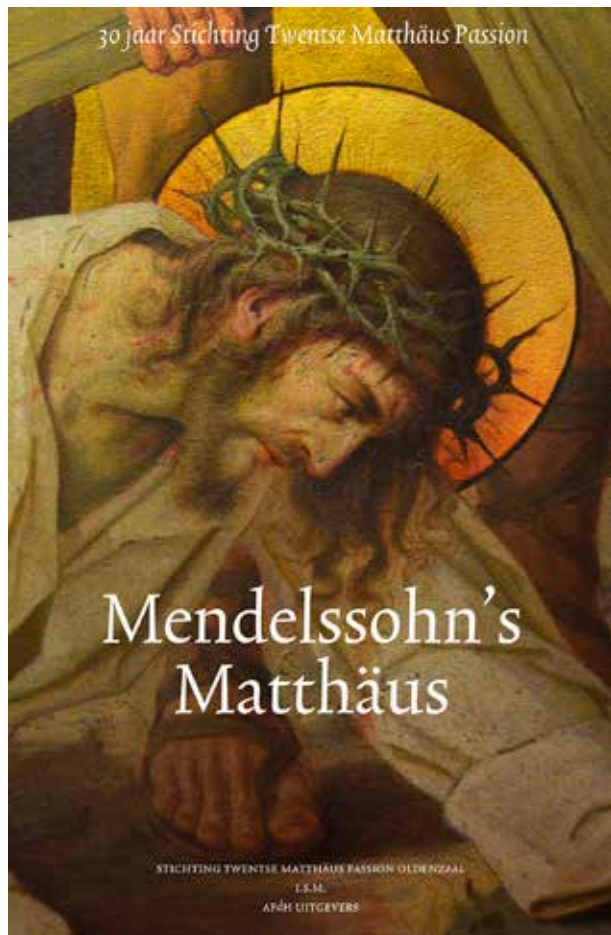
9 789072 603371

2014 | **EERSTE DRUK**

128 pagina's • rijk geïllustreerd, volledig in kleur gebonden • ISBN 9789072603371

prijs € 9,50 (was € 19,50)

Albertjan Peters, Toon Ottink, Han Pape en Margriet Vroomans **Mendelssohn's Matthäus**

In 2014 bestond de Stichting Twentse Matthäus Passion dertig jaar. In dit boek vindt u een musicologisch essay van de hand van Toon Ottink, gebaseerd op degelijk bronnenonderzoek. Ottink brengt in kaart hoe de piepjonge Mendelssohn ertoe kwam om

Bach's meesterstuk te gaan bewerken. Hij schetst de cultuurhistorische achtergronden van Mendelssohn's tijd waarin antisemitisme een grote rol speelde en toont aan dat de receptie van Bach's muziek soms verrassend anders was dan in onze tijd. Uiteindelijk zou Mendelssohn's bewerking de populariteit van de Matthäus een enorme impuls geven.

Radio 4-presentator Margriet Vroomans interviewde voor dit boek dirigent Jan Willem de Vriend. Journalist Han Pape zette essayist Toon Ottink en schrijver A.L. Snijders bij elkaar aan tafel: twee liefhebbers van klassieke muziek, pratend over de beleving van religieuze muziek. Ondergaat een overtuigd atheïst (zoals Snijders) de Matthäus Passion anders dan een 'gelovige'? Twee bijzondere gesprekken die verrassende inzichten opleveren.

Nu leverbaar met cd: Mendelssohn's Matthäus onder leiding van Jan Willem de Vriend in een uitvoering van Het Orkest van het Oosten.

2014 | **EERSTE DRUK**

64 pagina's • rijk geïllustreerd, volledig in kleur
gebonden • ISBN 9789072603388

prijs € 15 (inclusief cd die er in de reguliere editie niet bij zat)

**AFGEPRIJSD
MAAR ONVOLPREZEN**

*Dertig jaar Stichting
Twentse Matthäus
Passion Oldenzaal*

Trouw | verdieping@trouw.nl | dinsdag 8 juli 2014

Een Twentse familiegeschiedenis in een koffertje

DE SCHEPPING VAN JAAP SCHOLTEN P8

Hij is een paar dingen tegelijk, A.L. Snijders. Maar voor alles is hij de bedenker van Zee, schrijvend zijn waarheid opzoekt. En als hij is het waar. Door John Schoorl

Herman Pieter

INTERVIEW

Het cultboek *Zalig zijn de schelen* is na veertig jaar opnieuw uitgebracht. De schrijver, Herman Pieter de Boer (84), is er zeer verguld mee. "De uitgever heeft er prachtig werk van gemaakt."

Door Ton Ouwehand

Dichter en dochter

Enschedeese uitgeverij AfdH maakt schitterend boek van Gerrit en Ellen Krol.

ROEPE
door Joop van Ruiten

Jaarlijks verschijnen tienduizenden boeken en slechts een enkeling valt op door zowel inhoud als uiterlijk. 245 Drie Histories van uitgeverij AfdH uit Enschede is zo'n boek. Gerrit Krol leverde voor de uitgave drie op de bijbel geïnspireerde, minimalistische gedichten, zijn dochter Ellen maakte er tekielillustraties bij en voornamelijk Martien Frings zorgde voor de verpakking: een stoffen omslag, een lusse zakkel, een opengemaakte rug, verschillende kerntypen en paginerooms.

Slechts vijfhonderd exemplaren zijn gemaakt van deze kandidaat voor de titel 'best verzorgd boek van het jaar'. Prijs per stuk: 55 euro. Duur! Het is maar hoe je het bekijkt. Voor hetzelfde bedrag zit je nog niet eens op de derde rang bij de musical Tarzan in Scheveningen. Eschiet reis- en bespreekkosten. Uitgever Paul Abels spreekt van een kunstwerk-in-oplage. "Wij denken eerst aan het boek", zegt hij. "En daarna pas aan de markt." Het initiatief voor 245 Drie Histories lag bij Gerrit Krol. Eind jaren zeventig schreef hij op een hete dag op kamor een gedicht over Adam en Eva met knaier drietrouwwoorden. Weer later kwamen daar nog twee andere gedichten bij, eveneens geïnspireerd op de bijbel, ditmaal met vier- en vijftetrouw-

Gerrit Krol schreef eind jaren zeventig een gedicht over Adam en Eva met knaier drietrouwwoorden. Foto: Kees van de Veen/CPD

Jente Posthuma wint eerste A.L. Snijdersprijs

Het PAROOL DONDERDAG 25 APRIL 2013

UTRECHT/ENSCHEDA - De oud-Enschedeese freelance journaliste en schrijfster Jente Posthuma is winnaar geworden van de eerste A.L. Snijdersprijs. Haar verhaal *Wenset* werd door een vakjury gekozen uit liefst 422 ingezonden verhalen. De inzendingen mochten maximaal 220 woorden tellen. De jury bestond uit journaliste Betty van Garrel, schrijfster Sanneke van Hassel en Theo Hakkers, kunstredacteur bij deze krant. Zij moesten de inzendingen anoniem beoordelen. Bij de verhalen stond de auteursnaam niet vermeld. "Ik voel me er zelfs ongemakkelijk bij", zei Jente Posthuma na afloop, nog enigszins beduusd. Met haar inzending gaf ze erkende auteurs als Wim Brands, Ann de Craemer, A.H.J. Dautzenberg, Jan van Mersbergen, Joubert Pignon, Ewoud Sanders en Rik Zaai het nakijken. *Wenset* heeft ze speciaal geschreven voor de wedstrijd. Aan de A.L. Snijdersprijs is ook een publieksprijs verbonden. De kunstredactie van deze krant selecteerde vijftig verhalen. Via een website kon het publiek stemmen. Winnaar van de publieksprijs werd Gwen van der Zwan. De A.L. Snijdersprijs is een initiatief van de Enschedese uitgeverij AfdH van Paul Abels en Martien Frings.

Gedichten vol angst en flinter hoop

De gedichten die arts Felix Oestreicher schreef in de kampen Westerbork en Bergen-Belsen, zijn gebundeld. Ook is er een kleine tentoonstelling in het Stadsarchief.

MAARTEN MOLL

In de vitrine van de zogeheten Schatkamer van het Stadsarchief ligt een blocnotevelletje, gedateerd op 25 september 1945. Met potlood is er een overlijdensverklaring op geschreven: dat Felix Oestreicher en Gerda Oestreicher-Laqueur in mei 1945, kort na de bevrijding, in Tröbitz zijn overleden aan vlektyfus.

Het is een officieel document, gewoon een velletje papier met een mededeling. Maar een mededeling waarachter een verhaal schuilgaat. Een verhaal over de oorlog. Een verhaal dat verteld moet blijven worden. De 'overlijdensakte' is geschreven door de Amsterdamse arts Ph. Arons,

als internist onderzoek deed in het laboratorium van professor Laqueur, leerde hij zijn vrouw Gerda Laqueur kennen.

Ze trouwen in 1930 en verhuizen naar Karlsbad. Na een aantal gelukkige jaren besluiten ze voor de vaderende dreiging naar Amsterdam uit te wijken. Het gezin, met de inwonende moeder van Felix, wordt in 1943 opgepakt. Een dochter, Helly, blijft ziek in Amsterdam achter en overleeft de oorlog in de onderduik. De twee andere dochters, Beate en Maria, overleven de oorlog ook.

Felix houdt in Westerbork en Bergen-Belsen een dagboek bij, waarin

Felix Oestreicher wil het liefst vergeten waarin hij is terechtgekomen

hij ook negentien gedichten schrijft. Dat dagboek is in 2000 onder de titel *Ein jüdischer Arzt-Kalender* uitgegeven. De gedichten staan nu in het tweetalige boek *Nachten/Naderhand* van uitgeverij AfdH en onder dezelfde titel is een kleine tentoonstelling

wanhoop, angst, een flinter geloof en hoop. Het liefst wil hij vergeten waarin hij is terechtgekomen. Alsof hij het niet gelooft. En dan lees je het gedicht *Weet je nog hoe het was thuis/ in die zonnige overgoten dagen?/ 's Morgens wekte zonlicht ouders en kind, / 's middags vult de lachend de klas./ 's avonds lag warmte en rust over de tuin.*

Het is geen grootse poëzie, misschien wel kitscherig, maar juist met de verschrikkingen die erachter verscholen gaan - na drie strofen volgt dan een tourture waar je naar van wordt - is het ontroerend. En juist door de zeggingskracht en eeuwigheid van de poëzie van Felix Oestreicher komen de gedichten hard aan.

Dat wordt nog verstrekt door de dagboeknotities. Zakelijke aantekeningen, als op paaszaterdag, 9 april 1944: 'Zonneschijn, warm - vroeg aan 't dichten. - 8 vrouwen, 10 mannen behandeld. (...) Lees Henry IV. (...) Spek in 't eten.'

Donderdag 15 februari 1945: 'Moeder keelontsteking, in bed. - 7 doden onder wie Knoller met baard.' In de Schatkamer zijn in vitrines documenten en foto's te zien uit het o

...s: dadaïst, rationalist, moralist.
...er Korte Verhalen, iemand die
...het goed is opgeschreven,

De man die maar blijft graven

De moord in jeugdcentrum Fashion laat Marco Krijnsen niet los. Over die obsessie schreef hij een boek.

PIE-HANGOUT

Boeken

BESPREKING HET OEUVER VAN CAREL HELDER

deVerdieping

Schrijver Jaap Scholten (1963) woont in Boedapest. In april verscheen zijn familieroman 'Horizon City'. 'Ik vind dat je een beetje als een vrolijke piraat door het leven moet gaan.'

tien geboden Arjan Visser

Ik kijk toe, alsof het mij niet aangaat

I Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben
"De tweede man van mijn moeder was reconstructie. Onder zijn invloed zijn we allemaal, toen ik een jaar of zes was, gedoopt, maar daar weet ik niet veel meer van. Ik kan me alleen het rooster van de kerk herinneren. Simbolic en de roep van ook. En ik zie het klassie van documenten in de geschiedenis van een kleine rijke familie en stult op prachtige verhalen: het ene familiebedrijf nampte een machtsfabriek uit de grond, een ander probeerde te beginnen met de bouw van de Nederlandse vande de Haren Davidson maasflets te krijgen, twee een ander werd opgenomen in een Zwitserse samenwerkingsverband en schreef een dadelijk tijd schied op.
Het zou de zynopsis van een bodendag: met een vrouw kunnen zijn, mag dat in het, als maar dat is een

Frankrijksgheid. Je ziet het ook aan de jongens die vanuit Nederland vertrokken: het zijn zielverloren die hier geen poot aan de grond hebben kunnen krijgen.
Ik geloof dat daarvoor Europa nog iets te halen is. We moeten weer meer volgen het liberale kapitalistische model gaan ondernemen: werk bieden aan mensen uit alle gebieden. De reactie op zo'n onafhankelijkheidsplanning van IS zou

van de lagere school naar een lesing. Ik kwam halverwege het derde jaar in haar klas en het was haar gemeente om bij nieuwe leerlingen op lunchbezoek te gaan. Just in die week had mijn stiefvader zelfmoord gepleegd, maar mijn moeder had haar voorstel om het bezoekje uit te stellen afgeweigd. Alles moest gewoon doorgaan. De juf vertelde hoe opmerkelijk ze zich, als vierentwintigjarige, had gevoeld. Er was toch nog een instructieboekje van te noemen.
Het kwam erop neer dat ik me moest bedenken om een avontuurlijke ood een die ook ooit de familie verliet om in Amerika fortuin te maken. Dat ik als ben, niet een paar maal toe zette, maar met zoveel teken maakte dat Chuck Stark weer terug moet. De man had er vele vrouwen op na, verwekte ontelbaar veel kinderen, maar erin die bereid in het woogto gebied aan de grenzen van Ameri ka te

zaken. Ik gevangener. Niet da hoor: ze i vijf zonen: zich wet dachten en mijn in het le

Chuck reed zich dood om zijn vijfde vrouw te voorzien van een levensverzekering

boeren in 1963, heeft dan ook het gevoel aan het staarte van een soort dynamite te zijn geboren. Het verklaart

remer vs Scholten

Het boek Horizon City vertelt over de geschiedenis van de familie, hoort tot een die manier op zijn van het leven. Carel is zijn oud-vadergroot is over het draakp en dat de bevestiging van dat de Scholten familie is. Voelingsgevoel richte. remer, die zelf als vinger zijn moeder in de fabriek werd opgevoed in het kamp in Enschede, waar in half jaar lang zijn leven vonden door het kapitaal het noodlot verloor wijke vreedzaamheid. Verhalen en verhalen / persoonlijke verhalen en weefde in het gevecht van de. Het is een in de herinnering van een aantal pagina's te waarden de geschiedenis van de familie. Het is een in de herinnering van een aantal pagina's te waarden de geschiedenis van de familie. Het is een in de herinnering van een aantal pagina's te waarden de geschiedenis van de familie.

'Horizon City' zwijgt over strafkamp voor NSB'ers in Enschede.

Jaap Scholten

Jaap Scholten (Enschede, 1963) debuteerde in 1990 met de verhalenbundel *Bavarienaar en chipoladapudding*. Vijf jaar later verscheen zijn eerste roman *Tachtig*. Scholten's verhalen bevatten autobiografische elementen: hoofdpersoon Frederik uit *Tachtig* is, net als Scholten, een uit een familie van textiel-fabrikanten. Zijn roman *Morgenster* (2000), over de treinramp in 1997 bij De Punt, is net als *Tachtig* in het Duits vertaald. Sinds 2003 woont hij met zijn gezin in Boedapest, Hongarije. In 2011 won hij de Libris Geschiedenis Prijs voor *Kaminald Baron* (2010), over de ondergang van de Transylvanische edel.

DUURZAAMHEID & NATUUR

Zeven wilde en bijstere mannen in het Deelerwoud

RECENSIE Het Deelerwoud is te boek gesteld, met wisselend resultaat. En vogelaar Hans Dorrestijn schrijft met merkbaar plezier over zijn hobby. Twee nieuwe titels over de natuur.

FONDSLIJST

Nieuw

☐	9789072603593	Arjan Peters	Het goede wil niet winnen	€ 19,50
☐	9789072603630	Stefan Zweig	Boekenmendel	ca. € 25,00
☐	9789072603562	Ton Ouwehand	Harry Bannink: toonzetter	ca. € 24,50

Recent verschenen

☐	9789072603913	Ton Ouwehand	Niemand zo aardig als hij	€ 15,00
☐	9789072603531	Jente Posthuma	Probeer een beetje goed...	€ 12,00
☐	9789072603548	Martien Frijns e.v.a.	Het Dealerwoud	€ 29,50
☐	9789072603524	Ton Verstegen	Rogge en wilde rijst	€ 24,50
☐	9789072603586	A.L. Snijders	Grasses and Trees	€ 35,00
☐	9789072603722	Lammert Voos	Abdou en de anderen	€ 17,50
☐	9789072603937	Marco Krijnsen	Jatti	€ 22,50
☐	9789072603487	Carel Helder	CV	€ 28,00

Bibliofiel

☐	9789081118095	Gerrit Krol	345. Drie histories	€ 55,00
☐	9789081118071	Jan Glas e.v.a.	Sieben Nedersaksisch	€ 49,50
☐	9789072603351	Joost Conijn	Josovov	€ 19,50
☐	9789072603227	Kurt Löb	Een plaatsvervangster	€ 19,50
☐	–	Paul Abels	Coltrane's stilte	€ 19,50
☐	9789072603111	Diederiekje Bok e.v.a.	Rinus	€ 14,50

Afgeprijsd maar onvolprezen

☐	9789072603500	Paul Abels e.v.a.	Motorrraria	€ 24,50
☐	9789072603197	Herman Pieter de Boer	Zalig zijn de schelen	€ 19,50
☐	9789072603340	A.L. Snijders	Koude Oorlog aan de IJssel	€ 14,50
☐	9789072603173	Willem Brakman	Voltreffer	€ 14,50
☐	9789072603456	Anneke Brassinga	Steikzwulle Sweipels	€ 9,50
☐	9789072603142	Henk Romijn Meijer	A Love Supreme	€ 14,50
☐	9789072603661	KHOP	Fifty Easy Pieces	€ 9,50
☐	9789072603128	Erik Nieuwenhuis	Woordsoep	€ 9,50
☐	9789072603098	Siebe Rossel	Tribal Treasures	€ 34,50
☐	9789072603401	Rietje van Vliet	Elie Luzac (1721-1796)	€ 34,50

☐	–	Eva Gerlach e.a.	Alledaagse ergernissen	€ 34,50
☐	9789072603326	Ernst Meister	Alle schepen kenteren	€ 9,50
☐	9789072603159	Eva Gerlach e.a.	Tijd is niks. Plaats bestaat	€ 6,50
☐	9789072603951	Paul Abels e.v.a.	Kleintje Boek & Wereld	€ 9,50
☐	9789072603371	Peter Sonderen e.v.a.	The Non Urban Garden	€ 9,50
☐	9789072603388	Toon Ottink e.v.a.	Mendelssohn's Matthaas (met cd)	€ 15,00

Fondsoverzicht

☐	9789072603968	Machiel Bosch e.v.a.	Wild en bijster land (met dvd)	€ 34,50
☐	9789072603982	Machiel Bosch e.v.a.	Wild en bijster land (met dvd)	€ 29,50
☐	9789072603944	Anne van der Meiden	'n Mirreweentervertealsel	€ 15,00
☐	9789072603265	Felix Oestreicher	Naderhand	€ 24,50
☐	9789072603357	Jaap Scholten	Horizon City	€ 25,00
☐	9789072603425	Hanneke van Schooten	Getijden	€ 19,50
☐	9789072603463	Henk Schukking	Levend landschap	€ 22,50
☐	9789072603074	A.L. Snijders	Bordeaux met ijs	€ 24,50
☐	9789072603920	A.L. Snijders	Brandnetels & verkeersborden	€ 19,50
☐	9789072603555	A.L. Snijders	Brandnetels & verkeersborden	€ 36,50
☐	9789072603234	A.L. Snijders	Een handige dromer	€ 12,50
☐	9789072603616	A.L. Snijders	De libelleman	€ 34,50
☐	9789072603470	A.L. Snijders	De libelleman	€ 22,50
☐	9789072603081	A.L. Snijders	De mol en andere dierenzkv's (met cd)	€ 28,50
☐	9789072603876	A.L. Snijders	Vijf bijlen	€ 29,50
☐	9789072603289	A.L. Snijders	Wapenbroeders	€ 19,50
☐	9789072603272	A.L. Snijders	Wapenbroeders	€ 34,50

U kunt de boeken het eenvoudigst bestellen door een e-mail te sturen naar info@afdh.nl. Vermeld daarin svp nauwkeurig de titels van de gewenste boeken. Vermeld ook nauwkeurig uw adres en naam. Wij zenden u de boeken toe met de factuur erbij. U kunt betalen na ontvangst.

Bellen kan ook: 053-4362134 of 0314-365196.

Bij bestellingen tot € 25 brengen wij €3,00 portokosten in rekening. Indien uw bestelling meer dan € 25 bedraagt, brengen wij geen portokosten in rekening.

AFdH UITGEVERS

*De voorjaarsaanbieding van
AFdH Uitgevers verscheen
als digitale uitgave in april 2017.*

*Teksten en eindredactie: Paul Abels.
Concept en vormgeving: Martien Frijns.*

Wijzigingen voorbehouden.